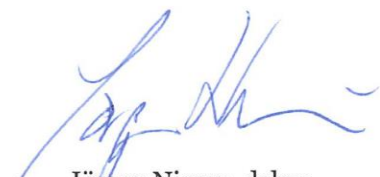

Självvärdering avseende utvärdering av Yrkeslärarprogrammet

Härmed inlämnas ovanstående rubricerad självvärdering till
Universitetskanslersämbetet. Arbetet med självvärderingen har organiserats och
genomförts av företrädare för aktuell utbildning.

Jörgen Nissen, dekan

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Yrkeslärarexamen

Lärosäte:	Linköpings universitet
Yrkesexamen:	Yrkeslärarexamen

Skriv en självvärdering för den utbildning som leder fram till den examen som utvärderas. Lärosätet ombeds att göra en så reflekterande självvärdering som möjligt genom att identifiera styrkor och utvecklingsområden samt beskriva och värdera hur dessa hanteras för att säkra att hög kvalitet nås i utbildningen. Tyngdpunkten på självvärderingen ska ligga mer på värdering än på beskrivning. Lärosätet ombeds belysa med exempel. Observera att självvärderingen ska utgå från utbildningens aktuella förhållanden vid tidpunkten för självvärderingens inlämnande. Utgå från *Vägledning för utbildningsutvärderingar på grundnivå och avancerad nivå* och basera självvärderingen på de bedömningsgrunder som ingår inom följande bedömningsområden:

- Förutsättningar
- Utformning, genomförande och resultat
- Studentperspektiv
- Arbetsliv och samverkan

Självvärderingen ska inledas med en beskrivning av hur yrkeslärarutbildningen organiseras på en övergripande nivå. Självvärderingen ska ge bedömargruppen en helhetsbild av yrkeslärarutbildningen vid lärosätet, utan länkar till ytterligare information. Om lärosätet anser att kursplaner eller utbildningsplaner krävs för att styrka något kan dessa laddas upp i UKÄ Direkt. UKÄ ber lärosätena att vara uppmärksamma på att:

- Självvärderingen ska indelas i enlighet med angivna rubriker. Rubrikerna inklusive bedömningsgrunderna i mallen får inte tas bort. Eventuella underrubriker kan lärosätet lägga till. Ändra inte mallens utformning såsom marginaler.
- Självvärderingen ska inte överstiga 25 sidor med teckenstorlek 10,5 punkter, exklusive lärartabellen. Tillkommer gör UKÄ:s instruktioner som totalt utgör 6 sidor.
- Som bilaga till självvärderingen ifylls lärartabellen.

Beskrivning

- Redogör för utbildningens organisation och upplägg på en övergripande nivå och motivera i relation till examensordningen.
- Beskriv relationen mellan den utbildningsvetenskapliga kärnan (inklusive ämnesdidaktik) och den verksamhetsförlagda utbildningen.
- Redogör för arbetet med att säkerställa yrkeskunskaperna i antagningen, dvs. att de särskilda behörighetskraven för yrkeslärare är i enlighet med gällande föreskrifter (*UHRFS 2013:4*).

- Ange när lärosätet erhöill examenstillstånd och ungefärlig omfattning av vilka yrkesprogram som studenterna är antagna mot.

Yrkeslärarutbildningens organisation och upplägg på en övergripande nivå

LiU erhöill examenstillstånd för Yrkeslärarutbildningen 2011. Programmet genomförs i enlighet med utbildningsplan och aktuella kursplaner, vilka följer de krav som ställs i högskoleförordningen och i området Utbildningsvetenskaps (UV) egna beslut. I utbildningsplanen finns den examen som utbildningen leder till kommunicerad i relation till nationell referensram för examina. Programmet har 45 utbildningsplatser, med årlig höstantagning. I programmet sker samläsning med studenter som antas via Val-projektet (Vidareutbildning av lärare som saknar lärarexamen).

Yrkeslärarutbildningen vid LiU bedrivs som en distansutbildning på halvfart. Att utbildningen bedrivs på distans innebär att studenterna arbetar med övningsuppgifter, portfoliuppgifter och litteraturläsning på distans. Därtill genomförs föreläsningar, seminarier, grupparbeten, muntliga examinationer och salstentamen under campusförlagda så kallade *närundervisningsdagar* (ca 5-6 dagar per 7,5hp).

I enlighet med examensordningen omfattar yrkeslärarprogrammet 90 hp, med 60 hp utbildningsvetenskaplig kärna (UVK) och 30 hp verksamhetsförlagd utbildning (VFU). Nedan illustreras studiegången för yrkeslärarutbildningen och en kortfattad beskrivning ges av relationen mellan den utbildningsvetenskapliga kärnan och den verksamhetsförlagda utbildningen.

Studiegång Yrkeslärarutbildningen

År3	UK6 7,5 hp Sociala relationer, lärarens ledarskap och konflikthantering	UK7 7,5 hp Utveckling av yrkesutbildning och utvärdering	VFU3 15 hp Verksamhetsförlagd utbildning del III	
	Progressionsstråk; yrkesdidaktiskt och vetenskapligt kunnande			
År2	VFU1 7,5 hp Verksamhetsförlagd utbildning del I	UK4 7,5 hp Yrkesdidaktik och lärande i yrkesämne del II	UK5 7,5 hp Bedömning och betygssättning	VFU2 7,5 hp Verksamhetsförlagd utbildning del II
	Progressionsstråk; yrkesdidaktiskt och vetenskapligt kunnande			
År1	UK1 7,5 hp Den egna yrkeskunskapen och lärande i yrkesämne	UK2 7,5 hp Perspektiv på skola, utbildningens styrning och organisation	UK3 15 hp Yrkesdidaktik och lärande i yrkesämne del I	
	Progressionsstråk; yrkesdidaktiskt och vetenskapligt kunnande			

Studiegången ovan visar att programmet består av sju kurser inom den utbildningsvetenskapliga kärnan (UK1-UK7) och tre kurser inom verksamhetsförlagd utbildning (VFU1-VFU3). Nedanstående tabell förtydligar vilka UK-kurser som behandlar det innehåll som föreskrivs i examensordningen.

Tabell 1 Kurser inom den utbildningsvetenskapliga kärnan

Följande områden föreskrivs i examensordningen	Behandlas i följande UK-kurser i utbildningen
Läroplansteori och didaktik	UK 1, UK2, UK3, UK 4
Bedömning och betygssättning	UK 5
Skolväsendets historia, organisation och villkor samt skolans värdegrund innefattande de grundläggande demokratiska värderingarna och de mänskliga rättigheterna	UK2
Sociala relationer, konflikthantering och ledarskap	UK6
Utveckling, lärande och specialpedagogik	UK1, UK3, UK4
Utvärdering och utvecklingsarbete	UK7
Vetenskapsteori och forskningsmetodik	UK2, UK3, UK4, UK5, UK7

Utbildningen bygger på principen om integration där UK-kurser och VFU stödjer varandra under utbildningens gång. Första året läggs en grund för yrkeslärarrollen genom att studenten läser tre kurser inom den utbildningsvetenskapliga kärnan: UK1: *Den egna yrkeskunskapen och lärande i yrkesämne*, och UK2: *Perspektiv på skola, utbildningens styrning och organisation*, UK3, *Yrkesdidaktik och lärande i yrkesämne del I*. År två och tre varvas verksamhetsförlagd utbildning med UK-kurser. VFU-periodernas placering under utbildningen möjliggör för studenterna att successivt utveckla sin professionella lärarkompetens. Med hjälp av portfoliouppgifter och fältuppgifter vävs UK-kursernas innehåll samman med den praktiska tillämpningen i VFU. Fältuppgifter fyller en viktig funktion under hela utbildningen för att knyta samman teori och praktik och för att möjliggöra autentiska och relevanta lärsituationer. Ett exempel på en fältuppgift som knyter samman teori och praktik, samt integrerar UVK och VFU, är att studenten under VFU1 tillsammans med handledaren tar fram tidigare använda bedömningsinstrument (t.ex. genomförda prov) och skriver ner dilemman i bedömningspraktiken. Dilemman i bedömningspraktiken används sedan som grund för diskussioner om bedömning i UK5. I UK5 genomför studenten även en kvalitetsanalys av de olika bedömningsinstrument som samlats in och deras styrkor, svagheter och möjligheter att ge underlag för bedömning diskuteras. Genom återkommande fältuppgifter i utbildningens kurser utvecklar studenten sin kunskap och förståelse för teoretiska perspektiv och lärarprofessionen, samt sin förmåga att kommunicera sin specifika yrkeskunskap med stöd av teoretiska perspektiv och begrepp (se fler konkreta exempel under måluppfyllelseavsnittet). Studenterna förbereds härigenom på ett systematiskt sätt för lärararbetet, lärarrollen och skolverksamhetens krav och förväntningar.

Organisation för ledning och kvalitetssäkring

Utbildningen är organisatoriskt placerad under området Utbildningsvetenskap, UV (motsvarar fakultet). Området leds av Styrelsen för utbildningsvetenskap (SUV) där områdets dekan är ordförande och där representanter för studenter, lärare och allmänintressen ingår.

Yrkeslärarutbildningen har sin hemvist vid avdelningen för pedagogik och vuxnas lärande (PVL) vid Institutionen för beteendevetenskap och lärande (IBL). På uppdrag av SUV leds och utvecklas Yrkeslärarprogrammet av en programansvarig utbildningsledare (PUL) i samarbete med avdelningschef, lärare och administratörer vid institutionen samt med kursmentorer och en rad andra funktioner vid Kansliet för utbildningsvetenskap (KfU). Kursmentorerna är verksamma yrkeslärare, rekryterade utifrån särskild kompetens och undervisningserfarenheter, med uppdrag att medverka i kursernas planering, genomförande och uppföljning och härigenom stärka utbildningens professionsanknytning (se vidare under Arbetsliv och samverkan). En gång per termin sammankallar PUL kursmentorer, lärar-, studerande- och arbetslivsrepresentanter i ett så kallat *Yrkesråd*. Yrkesrådet arbetar med att utveckla utbildningen och säkerställa en tydlig professionsanknytning. Två till tre gånger per termin sammankallar PUL även kursansvariga och undervisande lärare till *yrkeslärarlagsmöte*. Där diskuteras frågor som t.ex. progression i utbildningen, VFU, och programutveckling, i syfte att identifiera och ta vara på utvecklingsmöjligheter mellan och inom utbildningens kurser. I såväl yrkesråd som yrkeslärarlagsmötet diskuteras kontinuerligt utvärderings- och utvecklingsfrågor.

Kurserna i programmet följs upp och utvärderas genom studenternas skriftliga utvärderingar i LiUs digitala kursutvärderingssystem Evaluate. Utöver det tillämpas muntliga utvärderingar. Kursutvärderingarna sammanfattas av kursansvariga och utgör underlag för en årlig programutvärdering. Vart sjätte år utvärderas utbildningen inom ramen för LiUs interna kvalitetssäkringssystem där självvärdering, lärartabell och examensmåluppföljning utgör underlag för bedömning som resulterar i en bedömningsmatris och sexårig handlingsplan (se vidare under Uppföljning, åtgärder, återkoppling). Utbildningsuppdragen följs upp genom årliga budget- och verksamhetsdialoger mellan området UV och utförande institution (IBL).

Som en resurs i utbildningens kvalitets- och utvecklingsarbete har ett *yrkesdidaktiskt forskningsseminarium* och ett forskningsseminarium för *vuxenpedagogik och folkbildning* etablerats. Forskning om yrkesutbildning och yrkesdidaktik är tvärvetenskaplig och forskarseminarierna vänder sig därför till lärare och forskare inom olika discipliner. Seminariet har aktiva deltagare främst från Linköpings universitet, men också forskare från andra lärosäten. I forskarseminariet medverkar ofta inbjudna nationella och internationella forskare. Även verksamma ledare och lärare inom skola och arbetsliv välkomnas till seminariet. De olika ämnesdidaktiska forskningsmiljöerna inom området Utbildningsvetenskap knyts samman genom Forum för ämnesdidaktik. Härigenom sprids och tillvaratas kunskap om pågående forskning med relevans för yrkesutbildning och det yrkesdidaktiska fältet.

Redogörelse för arbetet med att säkerställa att de särskilda behörighetskraven för yrkeslärare är i enlighet med gällande föreskrifter (UHRFS 2013:4) vid antagningen

Säkerställandet av den sökandes särskilda behörighet till yrkeslärarutbildningen omfattar hela valideringsprocessen från information, via kartläggning och bedömning, till lärosätesbeslut.

Med syfte att säkerställa en transparent, nationellt erkänd och rättssäker valideringsprocess anlitar Linköpings universitet (liksom ytterligare fem lärosäten) Skellefteå kommuns ValiWeb-kartläggningssystem för behörighetsprövning av sökandes särskilda behörighet inför antagning till programmet. De ansvarar för att den sökande får erforderligt stöd under kartläggningssystemet och att kartläggningen inför antagningen är komplett inför bedömning och lärosätesbeslut. År 2018 migrerades ValiWeb-systemet med Valda-systemet, som är Universitets- och högskolerådets (UHR) motsvarighet för kartläggning och bedömning. I regelbundna träffar mellan lärosäten och ValiWebb utbyts erfarenheter för att kontinuerligt utveckla valideringsprocessens olika delar och bearbeta, samt implementera UHR:s likvärdighetsmål i kartläggningssystemet. Valideringsprocessen inleds med att den sökande skapar ett konto och en akt innehållandes en egenkartläggning och intyg i ValiWeb. Kontroll av åberopade intyg och uppgifter som den sökande lämnat i akten sker systematiskt och markeras för respektive intyg när verifieringen är färdig. En viktig aktör i valideringsprocessen är processkoordinatören (PK) vars uppgift är att stödja och granska inkomna handlingar och intyg. PK kan se alla akter oavsett status, dvs från när akten är skapad ända fram till den är validerad, och kan därigenom ge stöd åt alla berörda parter; de sökande, valideringsexperter och lärosäte.

Kvaliteten i Valiwebs kartläggningar säkerställs på olika sätt. Via en inbyggd enkätfunktion mäts bland annat den sökandes upplevelser av användarvänlighet och tillgänglighet samt processkoordinatörens kompetens. Enkätens frågeformulering och uppbyggnad har utvecklats av akademisk expertis vid Umeå universitet. Kartläggningen är individanpassad och den sökande synliggör sina egna kunskaper, yrkeserfarenheter, utbildningar etc. genom att själv välja bland rubrikerna, föra in det innehåll som är relevant och som kan verifieras. Enligt informationen i ValiWeb-systemet ska den sökande välja den egna yrkeshemvisten samt göra aktiva val av yrkesämnen där behörighet åberopas. PK stödjer dock den sökande att välja relevanta ämneskombinationer som i slutändan ger en större träffsäkerhet i valideringen. För att säkerställa en hög kompetens i valideringsprocessen föreslår respektive bransch valideringsexperter med erforderlig kompetens på nationell nivå. Experterna ansluts till bedömarbanken hos UHR och gör bedömningar inom sitt område oavsett lärosäte eller geografisk spridning. Under valideringsarbetet tar experterna ställning till UHR:s behörighetskrav och den bedömningsstruktur som överenskommit. De ger vägledande råd för yrkesämnesbehörighet till lärosätet inför beslut om antagning. Experterna ger även förtydligande kommentarer kring sin bedömning och sina ställningstaganden i det digitala systemet. Experterna är genom ValiWeb också tillgängliga för ytterligare rådgivning om lärosätet efterfrågar sådan.

LiU kan digitalt och i realtid se och ta del av alla validerade akter i ValiWeb och delvis i Valda, samt nyttja andras valideringsinformation och bedömningar. LiU har även tillgång till statistiksammanställningar via

ValiWeb, t.ex. antal valideringar, såväl godkända som icke godkända, resultat/yrkesämnen, medelvärden, procenttal, män/kvinnor, etc. Statistikinformationen stödjer lärosätet att analysera sin specifika statistik och jämföra den med tidigare år, samt att kunna vidarebefordra den statistiska informationen till UHR. Kvalitetssäkring i ValiWeb sker således under hela processen genom löpande kommunikation och information samt kunskapsutbyte inom arbetsgruppen, samarbete mellan olika aktörer samt genom den långa erfarenheten av kartläggningar som processkoordinatorerna har.

LiU ingår i två nätverk för validering med regelbundna fysiska träffar tillsammans med de lärosäten som använder ValiWeb och Valda-systemet. Genom dessa nätverk har universitetet tillgång till ett brett kompetensutbyte med yrkesexperter inom alla nationella branscher. Nätverken bidrar till att skapa samsyn kring antagningsfrågor och en likvärdighet i bedömningar. UHR sammankallar även alla yrkeslärlärosäten och andra intressenter kring yrkesläroarbildning till regelbundna möten fyra gånger per år. Mötena syftar till att skapa förutsättningar för likvärdighet och transparens i valideringsprocessen och bedömningarna. Under 2018 deltog programansvarig utbildningsledare (PUL) för yrkesläroprogrammet vid LiU i referensgrupper kring utvecklandet av valideringsprocessen. Arbetet genererade ett obligatoriskt utbildningsmaterial till validerarna/experterna samt kontrollfrågor/test till materialet.

Programansvarig utbildningsledare (PUL) har ansvar för kvalitetssäkring och för beslut om den sökandes särskilda behörighet vid antagningen till utbildningen vid LiU. För lärosätena finns det i ValiWeb-systemet tre processnivåer: CV-behandlad, BH-behandlad och Validerad. CV-behandlad innebär att kartläggningen är klar, BH-behandlad innebär att valideraren är klar med sin process och lärosätet kan ta över, Validerad innebär att lärosätet har behandlat färdigt den sökandes validering. PUL går in i ValiWeb-systemet vid processnivå BH-behandlad och antagningsenheten vid LiU går in i ValiWeb-systemet, efter att PUL har säkerställt BH-behandlingens korrekthet och meddelat LiU-antagningen resultatet. Det är i BH-nivån som arbetet med valideringens resultat kvalitetsssäkring tar vid för PUL. Då har kartläggningsprocessen hos ValiWeb, och validering av den sökandes kunskaper och erfarenheter, slutförts i relation till UHR:s kunskapskriterier. Följande steg ingår i PULs kvalitetssäkring av valideringsprocessen:

1. PUL kontrollerar om det finns sökande som sökt till LiU men använt Valda-systemet istället för ValiWeb. Detta kan ske eftersom en sökande kan ångra sig efter sitt första lärosätesval. Alla lärosäten stödjer och informerar varandra när de i sin behandling upptäcker sådana fall redan under valideringsprocessen.
2. PUL granskar respektive sökandes kartläggningsdokument genom att kontrollera följande aspekter: eventuella felaktigheter i dokumenten, oklarheter i dokumenten, verifieringar, val av yrkesämnen, anteckningar i kommentarfält, rimlighet i valideringens resultat, kommentarer från valideraren i relation till UHR:s kriterier och eventuellt övriga kommentarer från valideraren till lärosätet. Detta borgar för att all tillgänglig information är korrekt och att beslut därmed kan fattas på välunderbyggda och säkerställda underlag.
3. PUL gör under processen kontinuerligt anteckningar i en gemensam Excel-fil tillsammans med LiU:s antagning. I Excel-filen dokumenterar PUL den sökandes namn och om valideringsresultatet är "ok" eller "inte ok" så att antagningen kan gå vidare med sin handläggning. Vid "inte ok" kontaktas Valiweb för komplettering eller ytterligare information.
4. Därefter tar LiU-antagningen över resultatet och syntetiserar resultatet med sina egna system och antagningskrav.
5. LiU-antagningen skickar antagningsbesked till sökanden och information om vilka steg den sökande behöver göra för att bli antagen till LiU.

Åtgärd vid avvikelse: Vid avvikelse eller oklarhet i dokumenten kontaktas ValiWeb. Det kan t.ex. handla om att PUL behöver få mer information om valideringen och vid behov begära en ny behandling av den sökandes akt.

Således säkerställs kvaliteten i sökandes validering av särskild behörighet till yrkeslärarutbildningen på olika sätt och på olika nivåer: samhällsnivå (samverkan, likvärdighet, transparens och rättssäkerhet), lärosätetsnivå (resultatkvalitetssäkring och beslut) och individnivå (kartläggning och stöd i processen).

Yrkesprogram som studenterna är antagna mot

Vid LiU finns studenterna antagna till alla 12 yrkesprogrammen men omfattningen för respektive program, och vilket eller vilka av dem som dominerar, kan skilja sig åt mellan åren. Programmen med flest studenter över flera år är: Vård- och omsorgsprogrammet, Industriprogrammet, Handel- och administrationsprogrammet, och Hantverksprogrammet. De program som har få sökanden är exempelvis VVS- och fastighetsprogrammet, Hotell- och Turismprogrammet samt El- och energiprogrammet. Även vissa inriktningar inom Bygg- och anläggningsprogrammet samt Transport- och fordonsprogrammet har få sökanden.

Förutsättningar Personal

Bedömningsgrund:

Antalet lärare och deras sammantagna kompetens (vetenskapliga/professionsrelaterade och pedagogiska) är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel. Relatera till ifylld och bilagd lärartabell.

Yrkeslärarutbildningen ges vid Institutionen för beteendevetenskap och lärande (IBL) där även programansvarig utbildningsledare (PUL) har sin grundanställning. Två avdelningar vid institutionen medverkar i kursgivningen:

- Avdelningen för vuxnas pedagogik och lärande (PVL): UK 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 och VFU.
- Avdelningen för pedagogik och didaktik (PeDi): UK5, 6 och 7.

Kompetens och bemanning i relation till volym, innehåll och genomförande

Lärartabellen visar att 14 lärare (exklusive kursmentor) utför uppdrag inom UK och VFU på yrkeslärarprogrammet. Fler än hälften har själva en lärarutbildning och undervisar också inom andra läraryrken. Flertalet av lärare har forskning i tjänsten genom extern eller intern finansiering. Några av lärarna som redovisas i lärartabellen har låg procent för undervisning, men utgör en specialkompetens för utbildningen och nyttjas för expertföreläsningar. En grupp på 8 lärare (varav 7 tillsvidareanställda) utgör kärnan i kursernas personalstyrka. Lärarna medverkar i flera programkurser, vilket bidrar till stabilitet, kontinuitet och tillgänglighet för studenterna. Den totala andelen forskarutbildade (inkl. lic) ligger på 50 %

inom områden som didaktik/yrkesdidaktik eller pedagogik. En analys av bifogad lärartabell visar således att undervisande lärare har relevant didaktisk och vetenskaplig kompetens och utgör en stabil och tillgänglig lärarresurs.

Institutionen, IBL, arbetar strategiskt för att lärarnas kompetens ska utvecklas, såväl individuellt som kollegialt, och tas tillvara på bästa sätt utifrån utbildningens innehåll och arbetsformer. Vid nyanställning ställs krav på dokumenterad skicklighet i forskning och undervisning inom områden som är lämpliga för de utbildningar som bedrivs vid institutionen. Genomgångna högskolepedagogiska kurser är normalt ett krav för meriterings- och tillsvidareanställningar. För att stärka kompetensen vad gäller bl.a. undervisning, kursansvar, examination och handledning genomförs kollegiala erfarenhetsutbyten. Institutionen följer årligen upp lärarnas sammantagna kompetens och kompetensutveckling genom avdelningsspecifika verksamhets- och kompetensförsörjningsanalyser, medarbetarsamtal och redovisning av forskning (bl.a. publikationer, konferenser, seminarier). Den sammantagna kompetensen hos lärarna i relation till utbildningen följs även upp av fakulteten (UV) vid årliga budget- och verksamhetsdialoger. Vid dessa dialoger diskuteras, tillsammans med institutionen, även framtida kompetensförsörjningsbehov och strategisk nyrekrytering.

Utvecklingsområden och åtgärder för en stabil och tillgänglig lärarresurs

Institutionen arbetar fortlöpande med tjänsteplanering för att identifiera personalbehov inför kommande år och termin, där bemanning anpassas efter utbildningens volym och innehåll. Genom detta arbete identifieras behov av nyanställningar i samband med pensionsavgångar eller att lärare får andra uppdrag. Institutionen har under den senaste femårsperioden rekryterat personal för att kompensera för pensionsavgångar, framför allt disputerade med kompetens inom bl.a. specialpedagogik, sociala relationer, utbildningsorganisation och utbildningshistoria.

Att andelen forskande lärare i utbildningen är hög är positivt men utgör också en utmaning då det ställer krav på att forskning och utbildningsuppdrag kan kombineras och att man med relativt kort varsel kan omfördela tid från utbildning till forskning då externa medel erhålles. För att hantera detta finns utarbetade rutiner där dialog förs med berörd avdelningschef som ser över bemanningen och samordnar med övriga berörda avdelningar. Inom institutionen är det vanligt att lärare undervisar på kurser som ges vid olika avdelningar vilket gör att institutionen tar ett övergripande ansvar för att bemanna programmet och möjliggöra för lärarna att kombinera forskning och undervisning.

Ytterligare en utmaning som institutionen arbetar fortlöpande med är att möjliggöra för dem som inte har forskningsmedel att ta del av aktuell forskning och utforma nya forskningsprojekt. För att hantera detta avsätts tid i tjänst för disputerade lärare att arbeta med forskningsansökningar och kollegial feedback på ansökningar ges. En ytterligare satsning är att några adjunkter med licentiatexamen fortsätter sin forskarutbildning. Vid institutionen finns flera forskningsseminarier och föreläsningar som syftar till att stimulera lärares dialoger, publikationer och forskningsansökningar inom aktuella forskningsområden. Institutionen uppmuntrar vidare deltagande i olika slags vetenskapliga fora. Styrelsen för utbildningsvetenskap (SUV) har återkommande i sin budget en forskningsresurs från vilken lektorer som arbetar minst 50% med undervisning har möjlighet att söka medel för att bedriva forskning med relevans för lärarutbildning.

Inom avdelningarna görs olika insatser för att utveckla den kollegiala pedagogiska kompetensen, t.ex. seminarier, lärarträffar, auskultationer och internat. Ett aktuellt utvecklingsområde fokuserar på att stärka upp kompetensen kring digitalisering och olika verktyg som kan tillämpas i en digitaliserad undervisning. Arbetet påbörjades redan under 2019 då samtliga anställda på PVL gick en kurs i digitalisering via LiU:s högskolepedagogiska centrum, Didacticum. Arbetet har därefter intensifierats med anledning av den Corona pandemi som präglat vårterminen 2020.

Förutsättningar

Utbildningsmiljö

Bedömningsgrund:

Det finns en för utbildningen vetenskaplig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Inom institutionen IBL bedrivs forskning som behandlar yrkesutbildning/professionsutbildning för såväl ungdomar som vuxna. Forskningsmiljön som svarar mot yrkesutbildning och yrkesdidaktik har expanderat vid institutionen och är den största i sitt slag sett ur ett nationellt perspektiv. Därmed finns en stabil vetenskaplig och professionsinriktad utbildningsmiljö för Yrkeslärarprogrammet. Forskningen fokuserar på frågor som rör yrkesutbildningens och undervisningens förutsättningar, genomförande, resultat och effekter. I tabell 2 redovisas kopplingen mellan Yrkeslärarutbildningens kurser och forskning vid institutionen. Flera forskningsprojekt har extern finansiering

Tabell 2 Exempel på forskningsområden/forskningsprojekt vid IBL

UK	Exempel på forskningsområden/forskningsprojekt
UK 1, Den egna yrkeskunskapen och lärande i yrkesämne 7,5 hp	KomVux-elevens yrkesidentitetsutveckling Lärarens professionella identitet - att vara och utvecklas som lärare. Matematikundervisning inom yrkesutbildning.
UK 2, Perspektiv på skola, utbildningens styrning och organisation, 7,5 hp	Rektorers formulering av sitt uppdrag inom yrkesinriktad vuxenutbildning i Sverige Högre yrkesutbildning, utbildningspolitik och läroplan.
UK 3, Yrkesdidaktik och lärande i yrkesämne del I, 15 hp	KomVux-elevens yrkesidentitetsutveckling Lärarens professionella identitet- att vara och utvecklas som lärare. APL-handledarnas och yrkeslärarnas arbete med arbetsplatsförlagd lärande(apl). Matematikundervisning inom yrkesutbildning.
UK 4, Yrkesdidaktik och lärande i yrkesämne del II, 7,5 hp	Simuleringsbaserad träning i gymnasiala yrkesutbildningar. APL-handledarnas och yrkeslärarnas arbete med arbetsplatsförlagd lärande (apl). Infärgning och ämnesövergripande undervisning.
UK 5, Bedömning och betygssättning, 7,5 hp	Betyg och bedömning i yrkesämnena. Validering av vuxnas kunskap och kompetens. Återkoppling i samhällskunskap i analog och digital kontext
VFU2, Verksamhetsförlagd utbildning del 2, 7,5 hp.	Betyg och bedömning i yrkesämnena.
UK 6, Sociala relationer, lärarens ledarskap och konflikthantering, 7,5 hp	APL-handledarnas och yrkeslärarnas arbete med arbetsplatsförlagd lärande (apl). Mobbning i skolan (om sociala och individuella processer)
UK 7, Utveckling av yrkesutbildning och utvärdering, 7,5 hp	Kompetensutveckling av lärare inom yrkesutbildning Forskning om Learning studies

Tabellen exemplifierar hur utbildningens kurser är förankrade i relevanta forskningsområden och forskningsprojekt vid institutionen. En närmare analys av tabellen visar att det i lärarkåren bedrivs forskning med tydlig yrkesutbildnings- och professionsinriktning, då den rör elevers lärande i och utanför skolan (APL), lärares vardagsarbete, didaktik och pedagogik samt verksamheten i och utanför klassrummet. Att utbildningens kurser är förankrade i relevanta forskningsområden har medfört ett nära samband mellan forskning och utbildning inom Yrkeslärarprogrammet. Utbildningen är utformad så att yrkeslärarstudenterna successivt ska tillägna sig ett vetenskapligt förhållningssätt och förstå sambandet mellan forskning, beprövad erfarenhet och utbildning. Här följer några exempel på detta utifrån tabell 2 ovan: I UK1 *Den egna yrkeskunskapen och lärande i yrkesämne*, forskar en av kursens lärare om

identitetsformering. Under kursens gång bearbetas yrkesläraryrket dvs. yrkesidentitetsformering från studentens grundyrke till professionen yrkeslärare. Bearbetning av frågor kring identitet stödjer studentens förmåga att förstå hinder, möjligheter och konsekvenser kring parallellt existerande identiteter och det egna agerandet i relation till lärarrollen. Ett andra exempel är från *Yrkesdidaktik och lärande i yrkesämne, del 2* (UK4) där en av lärarna/kursansvarig forskar om simuleringsbaserad träning i gymnasiala yrkesutbildningar. Forskningsprojektet avser att öka kunskap om och stödja studentens kunskapsutveckling om simulering som undervisningsmetod och härigenom öka den metodiska delen i utbildningen. Ett tredje exempel hämtas från kursen *Sociala relationer, lärarens ledarskap och konflikthantering* (UK6) där kursansvarig forskar om lärarens och handledarens arbete inom yrkesutbildning kopplat till arbetsplatsförlagd lärande (APL) och didaktik. Forskningen används i UK6 för att stödja studenters förståelse för det arbetsplatsförlagda lärandets hinder och möjligheter så att de på ett meningsfullt sätt kan planera och följa upp apl-utbildningen och elevers lärande under apl-perioderna under sin VFU samt i kommande lärararbete. Ett fjärde exempel är från UK7 där en av lärarna forskar om Learning studies. Under kursen får studenterna lära sig om hur Learning studies kan användas för att utveckla planering, genomförande och utvärdering av undervisning.

Att utbildningens kurser är förankrade i relevanta forskningsprojekt vid institutionen medför att studenterna på Yrkesläraryrket möter lärare som utmanar dem med frågeställningar och litteraturstudier inom aktuell forskning samt presenterar forskningsresultat och ger inblick i olika forskningsmetoder (kvalitativa och kvantitativa metoder: intervju, observation och enkät). Studenterna tillägnar sig ett vetenskapligt förhållningssätt genom arbetsuppgifter, lärandeaktiviteter och examinerande moment, med successivt ökade krav. Sammantaget borgar ovanstående för att det finns en för utbildningen vetenskaplig och professionsinriktad miljö och ett nära samband mellan forskning och utbildning.

Utvecklingsområde

PVL har en stark forskningsmiljö med forskande lärare som förmedlar sin forskning i undervisningen, vilket borgar för såväl en god vetenskaplig och professionsinriktad utbildningsmiljö som ett nära samband mellan forskning och utbildning. I Sverige saknas dock yrkeslärare med forskarutbildning i tillräckligt hög utsträckning, vilket genererar ett behov av att skapa ett intresse för forskarutbildning hos studenterna i yrkesläraryrket. En åtgärd som vidtagits för att öka studenternas intresse för forskarutbildning är att ge dem möjlighet att delta i forskningsprojekt. Studenter har bland annat erbjudits att delta som informanter i forskningsprojekt, samt delta i att skapa utprövningsmaterial. För att ytterligare öka studenternas intresse för forskning kommer studenterna uppmuntras till deltagande i PVL:s Yrkesdidaktiska seminarierieserie där nationell och aktuell yrkesdidaktisk/pedagogisk/didaktisk forskning presenteras och diskuteras. Syftet med denna insats är att inspirera yrkesläraryrket att i större utsträckning söka till fortbildningskurser och forskarstudier.

Utformning, genomförande och resultat

Introduktion till måluppfyllelse

Följande avsnitt ger en introduktion till hur utbildningen har utformats med fokus på *integration* och *progression* för att stödja studenten att successivt genom utbildningens kurser uppnå examensmålen. Vidare ges en överblick över hur utbildningen med hjälp av tydliga *rutiner och kriterier för bedömning* säkerställer att studenten, när examen utfärdas, genom examination har uppnått examensmålen.

Yrkeskunnande är tvärvetenskapligt och mångfacetterat, varför integration och tvärvetenskaplighet är utbildningens bärande principer. UVK och VFU ska ses som en helhet och de mål som studenten ska uppnå uttrycker en helhetssyn på lärarrollen och yrket. Progression i didaktiskt och vetenskapligt kunnande uppnås genom ett didaktiskt och vetenskapligt stråk som löper genom hela utbildningen (i relation till kursernas placering UK1, 2, 3, VFU1, 4, 5, VFU2, 6 och 7, VFU3). Progressionen skapas genom att kunskaper, färdigheter och förmågor från kurser i början av utbildningen följs upp, vidgas och fördjupas i senare kurser (se exempel i tabell 3-8).

I utbildningens kurser tillämpas en tregradig betygsskala: U, G, VG. För att öka transparensen i bedömningarna och skapa förutsättningar för likvärdig bedömning presenteras betygskriterierna i studiehandledningen, vid kursintroduktionerna och inför examination.

Lärlärolaget diskuterar bedömning, betygskriterier och kalibrerar bedömningar. Därutöver används olika arbetsätt för att skapa samsyn vid bedömning. I UK7 har t.ex. ett skriftligt bedömningsstöd arbetats fram för examinationen och lärarna fyller i ett bedömningsformulär utifrån betygskriterierna. I UK5 har ett dokument formulerats som förtydligar och exemplifierar några av betygskriterierna. I samband med kamratfeedback på en provkonstruktionsuppgift i UK 5 använder studenterna en mall för återkoppling.

I avsnitten nedan analyseras och åskådliggörs måluppfyllelse i relation till respektive examensmål enligt följande struktur: I en första tabell (nr 3, 5, 7) ges exempel på för examensmålet relevanta lärandemål i kurs och därtill hör en analyserande text. Därpå följer ytterligare en tabell (nr 4, 6, 8) med tillhörande analys som utifrån kurserna exemplifierar hur studenten genom lärandeaktiviteter och examination får stöd för att nå lärandemålen. Examensmålen förkortas enligt följande: KF1, FF5, VF4.

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål KF1. För yrkeslärarexamen ska studenten

- visa sådana kunskaper i didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för yrkesutövningen i övrigt samt visa kännedom om vuxnas lärande,

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel. Dessa exempel kan bestå av kursmål, lärandeaktiviteter, hur examinationsuppgifter är utformade och vilka bedömningskriterier som används.

Nedan exemplifieras hur examensmålet KF1 bryts ned i specifika lärandemål.

Tabell 3 Exempel på lärandemål som svarar upp mot examensmålet KF1

Kurs	Exempel på lärandemål som svarar upp mot examensmålet	Termin
UK1	- utifrån relevanta begrepp och teorier om kunskap, kunna beskriva den egna yrkeskunskapen och yrkesidentiteten. - redogöra för hur de egna yrkeskunskaperna relateras till yrkesutbildningens yrkesämnen	1

UK2	- reflektera kring styrdokumentet som grund för undervisningens planering och genomförande för ungdomar och vuxna	1
UK3	- redogöra för, samt tillämpa, centrala didaktiska begrepp och frågeställningar inom yrkesundervisning - reflektera kring vuxnas lärande i relation till yrkesutbildning - använda styrdokument som grund för undervisningsplanering - relatera teorier och begrepp om lärande till yrkesläraryrollen och undervisningspraktiken - förklara och använda kunskap om ungdomars behov och utveckling vid planering av yrkesutbildning - diskutera användandet av digitala verktyg i den egna undervisningen	2
VFU1	- interagera, etablera kontakt och kommunicera med elever och kollegor i verksamheten	3
UK4	- utifrån relevanta begrepp och teorier, granska och diskutera lärares samverkan kring undervisningens organisering, samt samverkan mellan skola och arbetsplats avseende det arbetsplatsförlagda lärandet	3
UK5	- konstruera en examination som relaterar till någon av kurserna i den studerandes eget yrkesämne - kritiskt resonera och problematisera kring både val av olika bedömningsmetoder samt kring andra metoder för att uppnå rättvis och likvärdig bedömning och betygsättning	4
VFU2	- visa ett yrkesetiskt handlande i samarbete och kommunikation interagera samarbeta och kommunicera med elever och lärare i skolmiljön	4
UK6	- beskriva och diskutera innebörden i centrala begrepp och modeller som rör lärares ledarskap i förhållande till individuella processer och gruppprocesser - analysera och diskutera bruket av grupparbete som arbetsform i yrkesundervisning	5
VFU3	- ta helhetsansvar för planering av undervisning i sitt yrkesämne/sina yrkesämnen under en längre tidsperiod med beaktande av styrdokument, didaktiska teorier, elevernas olika förutsättningar och behov samt digitala verktyg och medier - ta helhetsansvar för genomförande av egen undervisning i sitt yrkesämne/sina yrkesämnen under en längre tidsperiod med beaktande av styrdokument, didaktiska teorier, elevernas olika förutsättningar och behov samt använda digitala verktyg och medier - ta helhetsansvar för utvärdering av den egna planeringen och undervisningen i relation till mål och elevernas olika förutsättningar och behov - ta helhetsansvar för ledarskap i undervisning och problematisera det egna ledarskapet - ta fram instrument för kunskapsbedömning och använda dessa inom det aktuella yrkesämnet/ämnena	6

En analys av tabellen visar att samtliga delar av examensmålet behandlas genom att det bryts ned i lärandemål i utbildningens kurser. Den studerandes egen *yrkeskunskap i de ämnen* som utbildningen avser utgör en central utgångspunkt i undervisningen. En analys av lärandemålen visar att under utbildningens gång problematiseras och teoretiseras den studerandes yrkeskunskande (se tex UK1, UK3, UK4 i tabellen ovan), för att den studerande efter avslutad utbildning ska ha kunskaper och förmåga att göra didaktiska val och kommunicera yrkeskunskande i ett undervisningssammanhang. Utbildningen är utformad för att den studerande ska ges förutsättningar att successivt utveckla *didaktiskt* och *yrkesdidaktiskt* kunnande, i vilket *metodik*, och *vetenskapligt* kunnande ingår, samt nå en insikt om hur dessa utgör en odelbar helhet. Tabellen ovan exemplifierar hur utvecklingen av didaktiskt, yrkesdidaktiskt och vetenskapligt kunnande konkretiseras och tydliggörs med hjälp av aktiva verb i lärandemålen med successivt ökade krav för den kunskap och förståelse som den studerande ska utveckla. I kurser på termin 1 ska studenterna t.ex. kunna *beskriva* den egna yrkeskunskapen, *redogöra* för hur yrkeskunskaperna relaterar till yrkesutbildningens yrkesämnen och *reflektera* över styrdokumentet och hur dessa ligger till grund för lärarens arbete. Under termin 2 vidgas dessa kunskaper genom att studenten bland annat ska kunna *redogöra* för och *tillämpa* centrala didaktiska begrepp inom yrkesundervisningen och *använda* styrdokumentet som grund för undervisningsplaneringen. Under termin 3–6 fördjupas dessa kunskaper ytterligare genom att den studerande skall *tillämpa*, *reflektera*, *granska* och *diskutera* teorier, begrepp och metoder som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för yrkesutövningen i övrigt.

I nedanstående tabell exemplifieras hur kursernas innehåll, arbetsformer och examinationer, som är kopplade till lärandemålen, ger studenterna förutsättningar att utveckla sin kunskap och förståelse i relation till KF1.

Tabell 4 Exempel på hur UK3 stödjer examensmålet KF1

Lärandemål	Lärandeaktiviteter	Examination	
<ul style="list-style-type: none"> - reflektera kring vuxnas lärande i relation till yrkesutbildning - förklara och använda kunskap om ungdomars behov och utveckling vid planerande av yrkesundervisning - redogöra för, samt tillämpa centrala didaktiska begrepp och frågeställningar inom yrkesundervisning - relatera teorier och begrepp om lärande till yrkesläraryrollen och undervisningspraktiken - använda styrdokument som grund för undervisningsplanering - diskutera och använda digitala verktyg i den egna undervisningen 	<p>Föreläsningar (4):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vem är eleven? - Vuxnas lärande - Didaktik och yrkesdidaktik - Perspektiv på lärande; Motivation <p>Seminarier (5):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vem är eleven? - Didaktik och yrkesdidaktik - Perspektiv på lärande - Granskning av valt läromedel - IKT Presentation samt analys av digitalt läromedel 	<p>Workshop (3):</p> <ul style="list-style-type: none"> - IKT i undervisning - Att planera undervisning - Undervisningsmetoder <p>Övningsuppgifter (ÖU) (3):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Didaktik, begreppsdefinitioner - Vuxnas lärande i relation till yrkesutbildning – litteraturstudie och reflektion kopplat till planering - Yrkesdidaktik i praktiken: Intervjufältuppgift som ska tolkas med stöd i teorier och didaktiska begrepp. 	<p>Hemtentamen, 5,5 hp (U-VG) ungdomars och vuxnas lärande i förhållande till yrkesutbildning och centrala didaktiska begrepp och frågeställningar</p> <p>Muntlig tentamen, 0,5 hp (U-G) Presentation av skriftlig lektionsplanering i det egna yrkesämnet</p> <p>Hemtentamen, 9 hp (U-VG) Fråga 2 i hemtentamen: Diskutera användandet av digitala hjälpmedel i undervisningen.</p>

Tabellen ovan tydliggör hur UK 3 behandlar vuxnas lärande i relation till yrkesutbildning, centrala didaktiska begrepp och frågeställningar inom yrkesundervisning (teori och tillämpning) samt digitala verktyg i undervisningen. En analys av kursens design visar att innehåll och arbetsformer svarar mot lärandemålen och det aktuella examensmålet samt att det finns en samstämmighet mellan övande moment och examination. Föreläsningar ger en teoretisk grund till kursens centrala delar. I olika former av varierade och ändamålsenliga lärandeaktiviteter, där studenterna tar en aktiv roll, vidareutvecklas sedan dessa centrala delar. Genom lärandeaktiviteterna, individuellt och i grupp, får studenten bearbeta litteratur, diskutera, reflektera, relatera teoretiska begrepp till yrkeslärares undervisningspraktik samt tillämpa dessa i konkreta och relevanta övningsuppgifter. Studenten utvecklar härigenom ett kritiskt förhållningssätt och övar sin förmåga att planera undervisning på vetenskaplig grund utifrån ett yrkesläraperspektiv. Nedan exemplifieras hur examinationsuppgifter utformas och examinationen bedöms utifrån betygsriterier.

I en muntlig tentamen genomförs en provlektion utifrån en skriftlig planering av ett undervisningsmoment som studenten valt ut som ett centralt innehåll i sin framtida yrkesläraryroll. Lektionen och planeringen ska kopplas till styrdokument och centrala didaktiska begrepp. För betyget G ska studenten: med styrdokumentet som grund, tillämpa flera centrala didaktiska begrepp vid planering och genomförande av undervisning.

I en individuell skriftlig hemtentamen ska studenten bl.a. exemplifiera och reflektera kring aspekter som kan ha betydelse för planering och undervisning i det egna yrkesämnet samt redogöra för allmändidaktiska begrepp och deras relevans och tillämpning för yrkesundervisning. För betyget G ska studenten: reflektera kring *grundläggande* förutsättningar för vuxnas lärande. För betyget VG ska studenten: *kritiskt och ingående* reflektera kring förutsättningarna för vuxnas lärande ur olika perspektiv.

En analys av ovanstående exempel, UK3, visar att examensmålet brutits ned i kursens lärandemål. Kursens innehåll examineras genom tre olika examinationsformer, vilka är utformade så att de logiskt sett följer det som övats och prövats under kursens gång. Härigenom skapas förutsättningar för att säkerställa att studenten, efter genomgången examination, kan uppnå examensmålet.

Utvecklingsområden

Analysen ovan visar att didaktik och ämnes-/yrkesdidaktik, inklusive metodik, är väl integrerade i

Yrkeslärarutbildningen. Metodiska och praktiska övningar/tillämpningar utgör en självklar del inom ämnes-/yrkesdidaktiken i programmets kurser, vilket också värderas högt av studenterna. I de muntliga och skriftliga kursutvärderingarna har studenterna dock efterfrågat ännu mer metodik. Ett utvecklingsarbete har därför initierats inom programmet med att explicitgöra metodiken inom didaktiken i kursernas lärandemål och innehåll. För att bidra till kompetensutveckling inom området har LiU gått med i ett nationellt samarbete i vilket workshops anordnas med fokus på yrkesdidaktiska kompetenser, metodiska frågeställningar och lärarens arbete. Under 2020 anställs även en till kursmentor som kommer förstärka de yrkesmetodiska momenten i respektive kurs ytterligare med konkreta praktiska exempel från skolans värld.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål FF5. För yrkeslärarexamen ska studenten

- visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel. Dessa exempel kan bestå av kursmål, lärandeaktiviteter, hur examinationsuppgifter är utformade och vilka bedömningskriterier som används.

Nedan exemplifieras hur examensmålet FF5 bryts ned i specifika lärandemål.

Tabell 5 Exempel på kurser som behandlar examensmålet FF5

Kurs	Exempel på lärandemål som svarar upp mot examensmålet FF5	Termin
UK2	- ge exempel på och reflektera kring ramfaktorer, frirum och andra påverkansfaktorer för lärarens planering och genomförande av undervisning	1
UK3	- använda styrdokument som grund för undervisningsplanering - förklara och använda kunskap om ungdomars behov och utveckling vid planering av yrkesundervisning	2
VFU1	- planera undervisning av ett mindre ämnesområde inom sitt/sina yrkesämne utifrån elevernas förutsättningar och med beaktande av aktuella styrdokument och yrkesdidaktiska teorier och modeller - organisera och genomföra undervisning i ett mindre ämnesområde inom sitt/sina yrkesämne utifrån elevernas förutsättningar med beaktande av styrdokument, yrkesdidaktiska teorier och modeller - utvärdera sin planering, val av läromedel och undervisning i relation till berörda mål inom det avgränsade ämnesområdet	3
UK4	- redogöra för och diskutera specialpedagogiska teorier och begrepp samt hur specialpedagogiska insatser kan organiseras	3

	- utifrån relevanta begrepp och teorier, granska och diskutera lärares samverkan kring undervisningens organisering, samt samverkan mellan skola och arbetsplats avseende det arbetsplatsförlagda lärandet	
UK5	- använda och problematisera bedömningsteoretiska begrepp och modeller för att analysera hur undervisningsplanering, undervisning och bedömning samspelar med varandra, med kunskapsformer samt elevers lärande	4
VFU2	- planera undervisning av ett avsnitt inom sitt/sina yrkesämne med beaktande av aktuella styrdokument, yrkesdidaktiska teorier och modeller utifrån elevens olika förutsättningar och behov - genomföra egen undervisning av ett avsnitt inom sitt/sina yrkesämne med beaktande av styrdokument, yrkesdidaktiska teorier och modeller utifrån elevernas olika förutsättningar och behov - utvärdera sin planering i relation till innehåll och de mål som planeringen och undervisningen relaterades till - föra dokumentation och bedöma elevers lärande - utvärdera dokumentationens värde för bedömningen av elevers lärande	4
UK6	- beskriva och diskutera innebörden i centrala begrepp och modeller som rör lärares ledarskap i förhållande till individuella processer och grupprocesser	5
UK7	- planera samt kritiskt granska ett väl avgränsat skol- eller ämnesutvecklingsarbete, i syfte att stimulera elevers lärande och lärares professionella kunskapsutveckling	5
VFU 3	- ta helhetsansvar för planering av undervisning i sitt yrkesämne/sina yrkesämnena under en längre tidsperiod med beaktande av styrdokument, didaktiska teorier, elevernas olika förutsättningar och behov samt digitala verktyg och medier - ta helhetsansvar för genomförande av egen undervisning i sitt yrkesämne/sina yrkesämnena under en längre tidsperiod med beaktande av styrdokument, didaktiska teorier, elevernas olika förutsättningar och behov samt använda digitala verktyg och medier - ta helhetsansvar för utvärdering av den egna planeringen och undervisningen i relation till mål och elevernas olika förutsättningar och behov - ta helhetsansvar för identifiering och hantering av specialpedagogiska behov i undervisningen - återkoppla och kommunicera kunskapsbedömning gentemot elever och vårdnadshavare samverka med skolans olika aktörer	6

Tabellen ovan visar att examensmålet FF5 behandlas återkommande i utbildningen genom att det bryts ned i kursspecifika lärandemål i både VFU-kurser och UK-kurser. I samarbete med andra studenter, lärare, kursmentorer och handledare på VFU övar studenten upp sin förmåga att göra väl underbyggda val och beslut i varje steg i planering, genomförande, utvärdering och utveckling av undervisning och i den pedagogiska praktiken för att stimulera varje elevs lärande och utveckling. I det följande analyseras hur examensmålet, efter att ha brutits ned i kursspecifika lärandemål, behandlas genom lärandeaktiviteter och examination, och hur utbildningen därmed stödjer FF5. Tabell 6 visar ett urval av kurser där de exempel på lärandemål som redovisas specifikt stödjer examensmålet FF5.

Tabell 6 Exempel på hur kursers utformning och genomförande stödjer examensmålet FF5

Kurs	Lärandemål	Lärandeaktiviteter	Examination	
UK3	<ul style="list-style-type: none"> - redogöra för och tillämpa centrala didaktiska begrepp och frågeställningar inom yrkesundervisning - förklara och använda kunskap om ungdomars behov och utveckling vid planering av yrkesundervisning - använda styrdokument som grund för undervisningsplanering 	Föreläsningar (3) <ul style="list-style-type: none"> - Didaktik och yrkesdidaktik - Vem är eleven? - Design för lärande Seminarier (3) <ul style="list-style-type: none"> - Didaktik och yrkesdidaktik - Vem är eleven? - Design för lärande 	Studiebesök/Fältuppdrag <ul style="list-style-type: none"> - Intervjuer och observationer Övningsuppgifter (ÖU) (4) <ul style="list-style-type: none"> - Didaktik (vad, hur, varför, vem, när) - Yrkesutbildning för vem? Vem är yrkesleven? - Motivation - Yrkesdidaktik i praktiken. 	Hemtentamen, 5,5 hp, (U-VG) Fråga 3 i tentamen: Ge exempel på, och reflektera kring, aspekter som kan ha betydelse för planering och undervisning i yrkesämnet när det gäller <ul style="list-style-type: none"> a) ungdomars utveckling i relation till lärande Muntlig tentamen, 0,5 hp (U-G) Planering och genomförande av lektion

UK4	<ul style="list-style-type: none"> - redogöra för och diskutera specialpedagogiska teorier och begrepp samt hur specialpedagogiska insatser kan organiseras. - utifrån relevanta begrepp och teorier, granska och diskutera lärares samverkan kring undervisningens organisering, samt samverkan mellan skola och arbetsplats avseende det arbetsplatsförlagda lärandet 	Föreläsningar (5) <ul style="list-style-type: none"> - Specialpedagogiska begrepp och perspektiv - Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar - Specialpedagogik i praktiken på yrkesprogram - Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) - Samverkan med branscher 	Övningsuppgifter (ÖU) (3) <ul style="list-style-type: none"> - Identifiera och diskutera specialpedagogiska insatser - Lärares samverkan i undervisningen - Samverkan mellan skola och arbetsplats Seminarier (2) <ul style="list-style-type: none"> - Reflektion över VFU1 - Diskussion om övningsuppgift 	Muntlig examination, 2 hp (U-G) Med utgångspunkt i undersökning om specialpedagogiska insatser redogör för, och reflektera över, vad de olika perspektiven (kritiska-, kompensatoriska-, dilemma perspektivet) kan få för konsekvenser för didaktiska överväganden och den praktiska undervisningen. Skriftlig examination, 5,5 hp (U-VG) Samverkan. Fråga 1: Beskriv hur lärare kan samverka med avseende på kursinnehåll, undervisningens organisering och elevers arbetssätt
VFU1	<ul style="list-style-type: none"> - planera/.../ organisera och genomföra undervisning av ett mindre ämnesområde inom sitt/sina yrkesämne utifrån elevernas förutsättningar och med beaktande av aktuella styrdokument och yrkesdidaktiska teorier och modeller - utvärdera sin planering, val av läromedel och undervisning i relation till berörda mål inom det avgränsade ämnesområdet 	Övningsuppgifter (ÖU) (3) <ul style="list-style-type: none"> - Planering av undervisning - Reflektion över genomförd lektionen, didaktiska val och bemötande av deltagarna - Utvecklingsplan Auskultation 25 h Trepartssamtal <ul style="list-style-type: none"> - diskussion om måluppfyllelse 		Portfoliuppgift 1, 1 hp (U-VG) Beskriv och utvärdera hur du har planerat, organiserat och genomfört undervisning av ett mindre ämnesområde inom ditt/dina yrkesämnena utifrån elevernas förutsättningar och med beaktande av aktuella styrdokument och yrkesdidaktiska teorier och modeller. Tillämpade didaktiska läraryrkesförmågor, 4,5 hp (U-G) utifrån analytisk och holistisk bedömning
VFU2	<ul style="list-style-type: none"> - planera och genomföra undervisning av ett avsnitt inom sitt/sina yrkesämne med beaktande av aktuella styrdokument, yrkesdidaktiska teorier och modeller utifrån elevens olika förutsättningar och behov - utvärdera sin planering i relation till innehåll och de mål som planeringen och undervisningen relaterades till - utvärdera dokumentationens värde för bedömningen av elevers lärande 	Övningsuppgifter (ÖU) (4) <ul style="list-style-type: none"> - Planering och genomförande av en längre undervisningssekvens - utvärdering av planering i relation till genomförandet - Analys av elevers provresultat som grund för utveckling av undervisningen - Utvecklingsplan Seminarier (1) <ul style="list-style-type: none"> - Avslutande seminarium Trepartssamtal <ul style="list-style-type: none"> - diskussion om måluppfyllelse 		Portfoliuppgift 2, 1 hp (U-VG) Skriftlig redogörelse och reflektion över planering, genomförande och utvärdering av ett undervisningsavsnitt, samt utvärdering av elevernas måluppfyllelse. Tillämpade didaktiska läraryrkesförmågor, 4,5 hp (U-VG) utifrån analytisk och holistisk bedömning
VFU3	<ul style="list-style-type: none"> - ta helhetsansvar för planering av undervisning /.../ta helhetsansvar för genomförande av egen undervisning /.../ta helhetsansvar för utvärdering av den egna planeringen och undervisningen.... /.../ i sitt yrkesämne/sina yrkesämnena under en längre tidsperiod med beaktande av styrdokument, didaktiska teorier, elevernas olika förutsättningar och behov samt använda digitala verktyg och medier 	Övningsuppgifter (ÖU) (2) <ul style="list-style-type: none"> - Planering och genomförande av längre tidsperiod - Utvecklingsplan Seminarier <ul style="list-style-type: none"> - Mitt-terminsseminarium på campus Platsbyrå <ul style="list-style-type: none"> - Examinator observerar undervisning Trepartssamtal <ul style="list-style-type: none"> - diskussion om måluppfyllelse och genomförda aktiviteter i VFU 		Portfolio 3: 2 hp (U-VG) Tillämpade didaktiska läraryrkesförmågor: 9 hp (U-VG) utifrån analytisk och holistisk bedömning

En analys av tabellen visar att kurserna stödjer studentens utveckling mot det aktuella examensmålet genom en variation av lärandeaktiviteter och examinationer. Vidare synliggörs en samstämmighet mellan lärandemål, lärandeaktiviteter och examination. Tabellen tydliggör även att kurserna följer en struktur som stödjer en progression mot examensmål FF5:

I **UK3** introduceras examensmålet genom tre teman (Didaktik och yrkesdidaktik; Vem är eleven? Samt Design för lärande). Föreläsningar och litteratur ger en teoretisk grund för kursens teman som sedan bearbetas genom seminarier och övningsuppgifter. I övningsuppgifterna reflekterar studenterna först *självständigt* över didaktiska frågor (ÖU1), vem yrkeseleven är och hur de som lärare kan planera undervisning för ungdomar och vuxna (ÖU2), samt hur de kan utforma undervisningen på ett sätt som motiverar elever (ÖU3). Studenten besöker fältet och undersöker praktiska exempel från yrkesutbildning och reflekterar över planering, genomförande och uppföljning av yrkesundervisning inom sitt eget yrkesområde (ÖU4). Studenterna läser, kommenterar och diskuterar sedan varandras övningsuppgifter och övar därmed på att tillsammans med andra planera och utveckla undervisning för att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling. Studentens förmåga att planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning för att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling examineras sedan både muntligt och skriftligt.

I **UK4** utvecklar studenten sin förmåga FF5. Genom kursen får studenten insikt i specialpedagogiska begrepp, teorier och perspektiv, samverkan och principer för genomförandet av särskilt stöd, extra anpassningar och åtgärdsprogram, och därutöver en samverkan mellan skola och arbetsliv. Studenten ges härmed en grund för att kunna göra väl underbyggda val och beslut i varje steg i planering, genomförande, utvärdering och utveckling av undervisning.

VFU1-3: Studenten vidareutvecklar och fördjupar sin förmåga i relation till FF5 genom VFU kurserna. Under VFU 1 planerar, genomför och utvärderar studenten tillsammans med handledaren elevernas lärande *inom ett mindre arbetsområde* inom sitt yrkesämne. Studenten övar på att anpassa undervisningen till elevers skilda förutsättningar och förkunskaper. Under VFU 2 planerar, genomför och utvärderar studenten med hjälp av handledaren *en längre undervisningssekvens*. Under VFU 3 tar studenten helhetsansvar för planering och organisering av elevernas lärande under en längre tid. Utformningen av VFU-kurserna stödjer härigenom en progression i förmågan att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning. VFU-kursernas övningsuppgifter och examinationer ger ytterligare stöd för studenten att fördjupa sin förmåga. I portfoliouppgifterna reflekterar och utvärderar studenten sin planering och genomförande av undervisningen och under seminarier ges de möjlighet att tillsammans med andra diskutera hur deras planering och genomförande kan utvecklas för att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling. Examination av studentens förmågor sker med stöd i Portfoliouppgift i respektive VFU-kurs och omdömesformulär i vilket handledare ger ett omdöme över hur väl studenten infriar respektive kursmål och skriver in motiveringar för sina omdömen. Under trepartssamtalen diskuterar student, handledare och examinator studentens målpuppfyllelse utifrån kursmålen. I VFU3 gör examinator även ett platsbesök för att observera undervisningen. Dessa informationsinsamlingsmetoder stödjer examinator i bedömningen och ger möjlighet att säkerställa reliabilitet och validitet i bedömningsbeslut.

Sammantaget visar analysen av UK- och VFU-kurser hur studenten successivt och med ökad grad av självständighet ges en yrkesdidaktisk/didaktisk grund för att kunna hantera elevers olika förutsättningar för lärande i praktiken.

Studentens färdighet och förmåga bedöms med hjälp av betygskriterier som bryter ned kursernas lärandemål i olika nivåer. Betygskriterier i UK3 utgör ett exempel: För betyget G ska studenten exemplifiera och diskutera hur ungdomars behov och utveckling påverkar planering för yrkeslärande. För betyget VG ska studenten motiverat och nyanserat diskutera hur ungdomars behov och utveckling

påverkar planering för yrkeslärande. Härigenom tydliggörs nivåskillnader för bedömning av G-nivån och VG-nivån.

Utvecklingsområden

I analysen ovan framgår att det aktuella examensmålet bearbetas både inom UK- och VFU-kurser och att strukturen stödjer en progression mot examensmålet. En genomtänkt interaktion mellan UK-kurser och VFU-kurser präglar utbildningen och exemplen ovan visar hur det arbetsplatsförlagda lärandet tas tillvara på olika sätt inom utbildningen. VFU-delen utgör en viktig del av programmet för att utveckla studentens förmågor i allmänhet och i synnerhet i förhållande till aktuellt mål (FF5). Som stöd och hjälp till studenter, handledare och kursansvariga har olika stöddokument utarbetats i syfte att förtydliga befintlig information gällande VFU-perioderna: *VFU-guider för handledare inom korta program* och *Professions-och utvecklingsguides för YRK*. Dessa stöddokument är under ständig utveckling utifrån de behov som finns. Som analysen ovan visar träffas handledare, student och examinator vid trepartssamtal under VFU-perioderna. Handledaren utgör en viktig funktion för studenten och dennes lärande inom programmet. För att få vara handledare till en student, har LiU, från och med HT 19, därför infört krav på att samtliga handledare ska genomgå LiU:s handledarintroduktion. Detta kan ske via fysiska utbildningsträffar eller online. Därutöver är målsättningen att alla handledare även ska ha genomgått 7,5 hp handledarutbildning. Ett arbete pågår för att utveckla valwebben och härigenom lättare kunna notera och följa upp handledarnas utbildningsnivå. För att nå målet att alla handledare ska ha gått handledarutbildningen har ett utvecklingsarbete initierats. Handledarutbildningen har bland annat distansanpassats för att möjliggöra för fler att delta. Vikten av handledarutbildningen och hur kommunerna kan möjliggöra för fler lärare att delta i utbildningen diskuteras återkommande vid möten med representanter för LiUs samverkanskommuner. Arbetet har resulterat i ett ökat söktryck till handledarutbildningen.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt i examensordningen.

Mål VF4. För yrkeslärarexamen ska studenten

- visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att utveckla sin kompetens både i yrkesämnet och i det pedagogiska arbetet.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel. Dessa exempel kan bestå av kursmål, lärandeaktiviteter, hur examinationsuppgifter är utformade och vilka bedömningskriterier som används.

Nedan exemplifieras hur examensmålet VF4 bryts ned i specifika lärandemål.

Tabell 7 Exempel på kurser som behandlar examensmålet VF4

Kurs	Exempel på lärandemål som svarar upp mot examensmålet VF4	Termin
UK1	- redogöra för hur de egna yrkeskunskaperna relateras till utbildningens yrkesämne - utifrån relevanta begrepp och teorier om kunskap, kunna beskriva den egna yrkeskunskapen och yrkesidentiteten	1
VFU1	- visa självinsikt och lyhördhet för konstruktiv kritik	3
VFU2	- utifrån konstruktiv kritik dra slutsatser och förändra det egna handlandet	4
UK7	- identifiera sitt eget behov av kompetensutveckling både i yrkesämnet och i det pedagogiska arbetet	5
VFU3	- identifiera behov av kompetensutveckling och utveckla den egna yrkesrollen	6

Tabellen ovan visar att examensmålet VF4 behandlas återkommande i utbildningen genom att det bryts ned i kursspecifika lärandemål i både VFU-kurser och UK-kurser. I det följande analyseras hur examensmålet, efter att ha brutits ned i kursspecifika lärandemål, behandlas genom lärandeaktiviteter och examination, och hur utbildningen därmed stödjer VF 4.

Tabell 8 Exempel på hur kursers utformning och genomförande stödjer examensmålet VF4.

Kurs	Lärandemål	Lärandeaktiviteter	Examination
UK1	- redogöra för hur de egna yrkeskunskaperna relateras till yrkesutbildningens yrkesämne - utifrån relevanta begrepp och teorier om kunskap, kunna beskriva den egna yrkeskunskapen och yrkesidentiteten	Föreläsningar (2): - Lärande av yrkesidentitet - Yrkeslärarens dubbla identiteter Grupparbete (1): - Lärande av yrkesidentitet	Seminarier (1): - Yrkeslärarens dubbla identiteter Övningsuppgifter (ÖU) (2): - Att utveckla yrkesidentitet i relationen till yrkesämnena - Att utveckla yrkesidentitet i relation till yrkeskunskap
VFU2	- utifrån konstruktiv kritik dra slutsatser och förändra det egna handlandet	Övningsuppgifter (ÖU) (2) - Planering och genomförande av en längre undervisningssekvens - Egen utvecklingsplan	Seminarier (1) - Avslutande seminarium Trepartssamtal - Diskussion om måluppfyllelse Portfoliuppgift 2, 1 hp (U-VG) Skriftlig och muntlig redovisning, inklusive redovisning av identifierat behov av kompetensutveckling Tillämpade didaktiska lärarförmågor, 4,5 hp (U-VG) utifrån analytisk och holistisk bedömning Tillämpade sociala lärarförmågor, 2 hp (U-VG) utifrån analytisk och holistisk bedömning

UK7	<ul style="list-style-type: none"> - <i>identifiera</i> sitt eget behov av kompetensutveckling både i yrkesämnet och i det pedagogiska arbetet 	<p>Föreläsningar (3):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Teori och metod med fokus på lärande utveckling i en lärande organisation - Att bedriva utvecklingsarbete: möjligheter, problem och metoder - Learning study som metod för att utveckla undervisning <p>Seminarier (1):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kvalitativa och kvantitativa utvärderingar med relevans för eget ämnesområde diskuteras och granskas kritiskt <p>Övningsuppgift (ÖU) (3):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kamratfeedback på annan students arbete - Forskning och utveckling - Utvärdering för lärande - vad är problemet? 	<p>Skolutvecklingsprojekt, 5 hp (U-VG)</p> <p>Utforma ett skolutvecklingsutvecklingsarbete inklusive diskussion av eget behov av kompetensutveckling i relation till yrkesämnet och det pedagogiska arbetet</p>
VFU3	<ul style="list-style-type: none"> - <i>identifiera</i> behov av kompetensutveckling och utveckla den egna yrkesrollen - <i>identifiera</i> behov av skolutveckling inom det pedagogiska arbetet i skolan 	<p>Övningsuppgifter (ÖU) (2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Planering och genomförande av helhetsansvar för lärarrollen under VFU-perioden - Egen utvecklingsplan <p>Seminarier</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mitterminsseminarium på campus 	<p>Portfoliouppgift 3: skriftlig och muntlig redovisning, 2 hp (U-VG)</p> <p>Skriftlig och muntlig redovisning, inklusive redovisning av identifierat behov av kompetensutveckling</p> <p>Tillämpade sociala lärarförmågor, 4 hp (U-VG) utifrån analytisk och holistisk bedömning</p>

Tabellen exemplifierar hur kurser inom både UK7 och VFU har utformats för att stödja VF4. En analys av exemplen visar att kurserna stödjer studentens utveckling mot det aktuella examensmålet genom en *variation* av lärandeaktiviteter och examinationer. Vidare synliggörs en *samstämmighet* mellan lärandemål, lärandeaktiviteter och examination. En *progression* skapas genom att kurserna ställer successivt ökande krav på både breddad och fördjupad värderingsförmåga och förhållningsatt:

Termin 1: Redan i UK1 grundläggs studentens förmåga att bedöma sin kompetens både i yrkesämnet och i det pedagogiska arbetet. Föreläsningar innehåller en teoretisk grund och genom övningsuppgifter bearbetar studenten sedan sin utveckling av yrkesidentitet i relation till sina yrkesämnen och sina yrkeskunskaper. I seminarieform fördjupas studentens förmåga ytterligare genom att yrkeslärarens dubbla identiteter problematiseras och studentens färdigheter examineras sedan genom en skriftlig tentamen.

Termin 4: Under VFU 2 ställs ökade krav på studentens förmåga att utveckla sin kompetens genom lärandemålet att studenten ska kunna dra slutsatser utifrån konstruktiv kritik och förändra det egna handlandet. I trepartssamtal diskuterar student, handledare och examinator studentens måluppfyllelse utifrån portfoliouppgiften och omdömesformuläret. Studentens utvecklingsbehov dokumenteras i lärplattformen och sparas till nästkommande VFU.

Termin 5: I UK 7 vidareutvecklar studenten sin förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att utveckla sin kompetens både i yrkesämnet och i det pedagogiska arbetet. Genom föreläsningar och seminarier ges en grund för studenten att utveckla ett eget skolutvecklingsarbete. Studentens skolutvecklingsprojekt granskas sedan kritiskt utifrån sitt värde för den pedagogiska verksamheten inom skolväsendet. Som en del i att utforma och kritiskt granska utvecklingsarbeten identifierar studenten sitt eget behov av kompetensutveckling.

Termin 6: I VFU 3 fördjupar studenten sin förmåga genom att identifiera behov av kompetensutveckling och utveckla den egna yrkesrollen. Till sin hjälp nedtecknar studenten en egen utvecklingsplan i slutet av respektive VFU-kurs utifrån följande frågor: Vilka är dina styrkor/svagheter? Hur ska du arbeta för att bli bättre? Vilket stöd behöver du?

För att öka transparensen i bedömningarna och skapa förutsättningar för likvärdig bedömning används betygskriterier som presenteras i studiehandledningen, vid kursintroduktionerna och inför examination. Betygskriterier i UK7 utgör ett exempel: För betyget G ska studenten i den kritiska diskussionen av utvecklingsarbetet även analysera sitt eget behov av kompetensutveckling i relation till yrkesämnet och det pedagogiska arbetet. För betyget VG krävs att den studerande uppfyller de krav som tas upp under bedömningen Godkänd. Därtill krävs att studenten visar *analytisk bredd och djup* genom förmåga att: I den kritiska diskussionen av utvecklingsarbetet analysera och motivera sitt eget behov av kompetensutveckling i relation till yrkesämnet och det pedagogiska arbetet. Betygskriterierna bidrar härigenom till att lärandemålet relateras till den specifika examinationen och synliggör vad som krävs för att uppnå en godkänd respektive en väl godkänd nivå.

Exemplen ovan visar att studenten genom UK- och VFU-kursernas utformning, genomförande och examination övar och prövas i sin förmåga att *identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att utveckla sin kompetens både i yrkesämnet och i det pedagogiska arbetet*.

Utvecklingsområde:

Att kunna identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att utveckla den egna kompetensen både i yrkesämnet och i det pedagogiska arbetet är ett livslångt lärandemål för en yrkeslärare. Som analysen ovan visar erbjuder utbildningen flera möjligheter till att utveckla denna förmåga och studenten övar och prövas i sin förmåga både teoretiskt och praktiskt. Ett sätt som studenten konkret arbetar med förmågan att identifiera den egna kunskapen är genom att nedteckna utvecklingsbehovet i en utvecklingsplan. Utvecklingsplanen fyller härigenom en viktig funktion, men den har hittills varit ganska kortfattad. Tillsammans med studenterna har därför ett utvecklingsarbete initieras inför kommande VFU 2-period för att vidareutveckla utvecklingsplanen och möjliggöra att den ger en mer utförlig bild av studentens utvecklingsbehov.

Utformning, genomförande och resultat

Jämställdhet

Bedömningsgrund:

Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Redogör också för hur det säkerställs att studenterna uppnår den del av examensordningens mål som gäller jämställdhet, dvs. *visa förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten*.

LiU arbetar aktivt med att integrera ett genusperspektiv i all utbildning bl.a. med utgångspunkt i en plan för jämställdhetsintegrering (Dnr LiU-2017-00543). LiU:s övergripande mål har brutits ned och

specificerats i UV:s plan för Jämställdhetsintegrering (Dnr LiU-2017-1558). Den omfattar en rad åtgärder för att verka för jämställdhet och lika villkor i grundutbildning, t.ex. genomlysning av utbildningsplaner, kursplaner och kurslitteratur, vidareutveckling av normkritiska perspektiv och genus som innehåll och form. Sedan 2005 finns en genuslektor per fakultet/område (4 st), som i sin anställning (ca 25%) arbetar med att öka medvetenhet och kunskap om genusperspektiv i utbildning och utveckla pedagogiska modeller för ett bestående jämställdhetsarbete. Genuslektorn vid UV får sitt uppdrag av SUV, som också följer upp arbetet och fastställer en årlig handlingsplan. I uppdraget ingår att genomföra systematiska genomlysningar av enskilda program, att stötta och samarbeta med lärare, att samverka med studentkårer och studeranderepresentanter, att delta i nämnder och ledningsgrupper för att förankra jämställdhets- och likavillkorsarbetet, samt vara en resurs i planering och utvecklingsarbete. I instruktioner till institutionerna föreskrivs att genus, klass och etnicitet ska beaktas vid utformning av kurserna, och att detta kan synliggöras i lärandemål, kursinnehåll, arbetsformer eller val av litteratur. Detta följs bland annat upp genom följande fråga i LiU:s gemensamma kursutvärderingsystem Evaluate: LiU arbetar för att motverka all form av diskriminering, trakasserier, kränkande särbehandling och exkludering. Har du uppmärksammat något problem i kursen med avseende på detta? Om ja, beskriv dessa i fritextfältet”

Under 2019 granskade genuslektorn jämställdhetsintegrering i samtliga kursplaner inom Yrkesläroprogrammet. Genuslektors analys visar att det i samtliga kursplaner på yrkesläroprogrammet anges att kursen bedrivs så att både mäns och kvinnors erfarenhet och kunskaper synliggörs och utvecklas, vilket konkret kommer till uttryck på flera sätt. Kurser planeras så att lärare ger en bred möjlighet till identifikation gällande exempelvis yrkesbakgrund, ålder och kön. Både män och kvinnor finns representerade i lärargruppen (53 % kvinnor, 47 % män, se lärarlistan). Även i valet av arbetsformer beaktas jämställdhet. Fördelningen mellan könen i studerandegrupperna har pendlat mellan 45–50% sedan 2011. När studenterna grupperas under utbildningen sker det i heterogena mindre grupper för delar av undervisningsmomenten för att på så sätt beakta jämställdhet. För att säkerställa att alla studenter ges utrymme på lika villkor finns mer resurser allokerade till de första kurserna i programmet. Genom utbildningen övar studenterna på att skapa ett inkluderande samtalsklimat genom lärares instruktioner och agerande som tydliggör seminariets utformning. Även val av kurslitteratur vittnar om att jämställdhetsperspektivet beaktas: 55% av den obligatoriska litteraturen i UK-kurserna är skriven av kvinnor och 45% av män.

Jämställdhetsperspektivet löper som en röd tråd, med genomtänkt progression, genom hela yrkesläroutbildningen såväl beträffande innehåll, utformning och genomförande. I UK 3 aktualiseras och bearbetas jämställdhetsperspektivet relaterat till lärandemål om ungdomars behov och utveckling. Den didaktiska frågan *vem är yrkesleven* problematiseras genom kursen på grupp- och individnivå utifrån t ex kön, klass och etnicitet. Som en del av denna undervisning söker och använder studenterna aktuell statistik för att, utifrån ett jämställdhetsperspektiv, undersöka och problematisera de gymnasiala yrkesprogrammen utifrån vem som arbetar inom yrkesområdet och vilka de elever är som går på programmet. Som en del i examinationen av detta lärandemål ska studenterna i en skriftlig tentamen beskriva aspekter gällande ungdomars fysiska och sociala utveckling, där könade mönster och könsidentifikation är aspekter bland andra, som kan ha betydelse för undervisning i yrkesämne samt diskutera hur detta spelar roll för planering av yrkesundervisning.

Nedan exemplifieras hur den del av examensmålet som gäller jämställdhet bryts ned i specifika lärandemål i utbildningens kurser.

Tabell 9 Exempel på kurser som behandlar examensmålet jämställdhetsperspektiv VF4

Kurs	Exempel på lärandemål som svarar upp mot examensmålet jämställdhetsperspektivet	Termin
------	---	--------

UK2	- analysera gymnasieskolans alternativt vuxenutbildningens styrdokument avseende värdegrund, mänskliga rättigheter inklusive våld, demokratiska värderingar, hållbar utveckling samt syn på kunskap allmänt och i det egna yrkesämnet	1
VFU1	- beakta de yrkesetiska principerna och styrdokumentens värdegrund i sin planering och i undervisning avseende jämlikhet, jämställdhet, demokrati och mänskliga rättigheter	3
UK5	- kritiskt resonera och problematisera kring både val av olika bedömningsmetoder samt kring andra metoder för att uppnå rättvis och likvärdig bedömning och betygsättning	4
UK6	- analysera och diskutera sociala processer, jämställdhet och jämlikhet med genusvetenskapliga begrepp - analysera och diskutera sätt att förebygga och motverka olika former av kränkande särbehandling	5
VFU3	- ta helhetsansvar för identifiering och hantering av specialpedagogiska behov i undervisningen	6

Tabellen ovan åskådliggör att jämställdhetsperspektivet uttrycks övergripande eller explicit i lärandemål i flera av programmets kurser (UK- och VFU-kurser), från termin 1 till termin 6. Tabell 10 nedan visar hur studenten ska kunna *diskutera*, *analysera* och *reflektera kring* olika faktorer som hänger samman med jämställdhet, såsom exempelvis värdegrundsfrågor, jämställdhet och jämlikhet med genusvetenskapliga begrepp samt olika former av kränkande särbehandling under utbildningens gång.

Tabell 10 Exempel på hur kurser behandlar examensmålet om jämställdhetsperspektiv

Kurs	Lärandemål	Lärandeaktiviteter		Examination
VFU1	- beakta de yrkesetiska principerna och styrdokumentens värdegrund i sin planering och i undervisning avseende jämlikhet, jämställdhet, demokrati och mänskliga rättigheter	Inlämningsuppgift (1): - Reflektion över planering och genomförande av undervisning Trepartssamtal (1): - Diskussion av inlämningsuppgift gällande beaktandet av jämställdhet, jämlikhet och demokrati samt mänskliga rättigheter i sin planering och undervisning	Aktiviteter under VFU: - Planering och genomförande av undervisning för elever i gymnasieskolan utifrån ett yrkesdidaktiskt perspektiv i vilket jämställdhetsperspektivet ingår	Portfoliuppgift 1 , 1 hp (U-G) Skriftlig lektionsplanering med beaktande av yrkesetiska principer och styrdokumentens värdegrund avseende jämlikhet, jämställdhet, demokrati och mänskliga rättigheter, våld och hot Tillämpade didaktiska lärarförmågor , 4,5 hp (U-VG) utifrån analytisk och holistisk bedömning Tillämpade sociala förmågor , 2 (U-VG) utifrån analytisk och holistisk bedömning
UK6	- analysera och diskutera sociala processer, jämställdhet och jämlikhet med genusvetenskapliga begrepp - analysera och diskutera sätt att förebygga och motverka olika former av kränkande behandling	Föreläsningar (2): - Socialpsykologi i skolan - Konflikter och konflikthantering Seminarier (2): - Litteraturseminarium kring socialpsykologi i skolan - Mobbning	Workshops (3): - Lärares ledarskap i klassrummet - Konflikter och konflikthantering - Normkritik i skolan	Skriftlig hemtentamen , 7,5 hp (U-VG) Studenten analyserar bl.a. sociala processer, jämställdhet och jämlikhet utifrån genusvetenskapliga begrepp och analyserar utmaningar i skolan i termer av jämställdhet och jämlikhet samt diskuterar hur hen som lärare skulle kunna motverka dessa
VFU3	- ta helhetsansvar för identifiering och hantering av specialpedagogiska behov i undervisningen	Övningsuppgifter (ÖU) - Planering och genomförande av helhetsansvar för lärarrollen under VFU-perioden - Utvecklingsplan Seminarier Mitternissseminarium på campus		Portfoliuppgift 3 , 2 hp (U-VG). Skriftlig redovisning av identifiering och hantering av specialpedagogiska situationer Tillämpade didaktiska lärarförmågor , utifrån analytisk och holistisk bedömning

Tabellen visar att studenten återkommande i utbildningen får diskutera, bearbeta och förankra frågor om jämställdhet och faktorer som hänger samman med jämställdhet. Härigenom utvecklar och breddar studenten sin förmåga att beakta, kommunicera och förankra såväl ett jämställdhets- som jämlikhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten.

I VFU 1 övar och prövas studentens förmåga att *anpassa* ämnesinnehållet i undervisningen till elevers olika förutsättningar och *agera* enligt skolans värdegrund i mötet med elever. Som stöd för att studenten ska uppnå det aktuella jämställdhetsmålet kompletteras VFU:n med en inlämningsuppgift i form av lektionsplanering som diskuteras i trepartssamtal med handledare och examinator. Studenten ges då möjlighet att diskutera och problematisera jämställdhetsperspektivets olika dimensioner i förhållande till planering och genomförande av undervisning under VFU:n. Denna kursdesign lägger en god grund att jämställdhetsperspektivet ska beaktas, förankras och kommuniceras under kursen.

I UK6 *reflekterar, diskuterar och analyserar* studenten, utifrån *aktuell forskning*, kring hur normer gällande exempelvis kön och sexualitet är en del av sociala processer (t.ex. mobbning) och hur lärare kan urskilja och arbeta med sådana faktorer i det dagliga arbetet i skolan. Vidare studeras forskning som belyser hur samhället och skolan kategoriserar samhällsmedborgare, så också elever, efter kön, klass och etnicitet. Genus och jämställdhet tas upp i föreläsningsform, kunskaper som sedan *problematiseras* och *fördjupas* i seminarium, rollspel, diskussioner och grupparbeten, bland annat med fokus på vilka normer som blir tydliga i yrkesutbildning. När begreppet "konflikthantering" tas upp är en aspekt härskartekniker, hur de kan gestalta sig och bemötas. Genom att aktivt medverka vid seminarier och grupparbeten ges möjlighet att, utifrån teori, utveckla modeller för att hantera konflikter, hindra mobbning och annan kränkande behandling. En avslutande skriftlig hemtentamen säkerställer måluppfyllelsen.

I VFU3 ska studenten kunna ta ett *helhetsansvar* för undervisningen och visa hur hen exempelvis *beaktar, kommunicerar* och *förankrar jämställdhetsaspekter* i den dagliga pedagogiska verksamheten. Studenten *examineras* i tillämpade sociala och didaktiska lärarförmågor samt genom portfolio där värdegrund och jämställdhetsperspektiv ingår.

Den sammantagna analysen visar att studenten på LiU:s yrkeslärarprogram, såväl i utbildningens innehåll, utformning och i dess genomförande, genom varierade lärandeaktiviteter och examinationsformer, säkerställer examensmålet om jämställdhet.

Utvecklingsområden

Som analysen ovan visar beaktas, kommuniceras och förankras jämställdhetsperspektivet i flera av utbildningens kurser. Genuslektorns analys tydliggjorde dock att det finns förbättringspotential i att explicitgöra frågor kring jämställdhet i några kurser. Ett utvecklingsarbete har därför initierats för att fördjupa arbetet med jämställdhetsfrågor i kursernas planering och genomförande utifrån genuslektors expertis. Ett exempel på en konkret åtgärd som vidtas är att i kommande kursers litteraturlistor ange författarnas fullständiga för- och efternamn, vilket tydligare synliggör jämställdhetsperspektivet i litteraturvalen.

Utformning, genomförande och resultat

Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Bedömningsgrunder:

Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp. Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling, och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Lärosätet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Enligt LiUs modell för kvalitetssäkring (Dnr LiU-2017-01507) granskas och kvalitetssäkras Yrkeslärarprogrammet, liksom lärosätets övriga program och utbildningar, i en sexårscykel. År ett upprättar programansvarig utbildningsledare (PUL) en kvalitetsrapport med beskrivning och analys av nyckeltal, utformning, måluppfyllelse, forskningsanknytning, lärarkompetens, arbetslivs-, student- och jämställdhetsperspektiv. PUL grundar sin analys i flera olika systematiska uppföljningar (se nedan). Rapporten diskuteras, bearbetas och förankras i programmöte med lärar-, student- och arbetslivsrepresentanter. Den ligger sedan till grund för granskning vid en fakultetsdialog där styrkor och utvecklingsområden diskuteras. Dialogen, i vilken bl a dekanen och studeranderepresentanter deltar, mynnar ut i en bedömning och ett förslag till handlingsplan som sedan behandlas och fastställs av områdesstyrelsen (SUV). Beslutade åtgärder genomförs sedan år två till sex, och rapporteras till SUV i verksamhetsrapporter år tre och fem. I enlighet med UV:s tidsplan hålls dialog och fastställs handlingsplan för Yrkeslärarprogrammet under 2021.

Följande systematiska uppföljningar används som grund att genomlysas och analysera Yrkeslärarprogrammet:

- Lärarkonventets alumniundersökningar (vartannat år)
- Yrkeslärarprogrammets egen alumniundersökning (vart tredje år)
- LiU:s centrala studentundersökningar (vartannat eller vart tredje år)
- UV:s budget- och verksamhetsdialoger med institutionerna (årligen)
- PUL:s kvalitetsdialog med yrkesråd (två gånger per år) och lärarlaget (flera gånger per termin)
- PUL:s muntliga programutvärderingar med studenter som går UK5 och UK7, även en skriftlig programutvärdering av UK7 studenterna (årligen)
- Genomströmningsanalyser (årligen och därutöver vid behov)
- Webbaserad utvärdering efter varje kurs (Evaluate)
- Kompletterande muntliga och/eller skriftliga utvärderingar av kurs
- Muntlig utvärdering med studeranderepresentanter för respektive antagningsomgång (årligen i maj)

LiUs **digitala kursvärderingssystem**, Evaluate, sjosattes hösten 2018. Det är en webbaserad enkät med frågor från rektors- och fakultets-/områdesnivå samt frågor utformade av kursansvariga. Enligt studenternas önskemål ges i det nya systemet alltid utrymme för fritextsvar. Enkäten skickas ut efter

avslutad kurs till registrerade studenter (inkl. 2 påminnelser). Återkoppling av resultatet till kursansvariga sker via Evaluate och till studenter via kursansvarig och möjliggör transparens och jämförelser mellan kurser. Svaren följs således upp av kursansvarig och revideringar (ex. innehåll, arbetsformer, examination) genomförs inför nästa kursomgång utifrån såväl Evaluate-resultat som eventuella kompletterande muntliga/skriftliga utvärderingar. Resultaten från kursutvärderingarna lyfts även i lärarlaget och yrkeslaget för att diskutera eventuella behov av åtgärder på programnivå.

Både generella och riktade uppföljningar leder till att utvecklingsområden identifieras och åtgärder vidtas. Nedan ges några exempel.

Genom de skriftliga och muntliga kursutvärderingarna identifierades en rad olika utvecklingsområden under 2019. Studenterna efterfrågade mer specialpedagogik i utbildningen. De önskade även mer tid till kunskapsbedömning i UK 5 och mer stöd i UK7. De identifierade utvecklingsområdena lyftes vid PUL:s **kvalitetsdialog med lärarlaget och yrkesrådet** och följande åtgärder utformades. Närundervisningen i UK 4 utökades med en extra halvdag för att fördjupa kursmålet kring specialpedagogik: en extern specialpedagog med yrkeslärarexamen, aktiv som yrkeslärare på gymnasiet yrkesprogram, medverkade denna dag. Hon konkretiserade det specialpedagogiska arbetet i yrkesutbildningens vardag t ex gällande extra anpassningar för elever med olika behov. En muntlig utvärdering med studenterna visade ett positivt resultat, vilket innebär att aktiviteten fortsätter och utökas till hösten 2020. Därutöver erbjuder LiU en sektion i Specialpedagogik vid höstens kommande Länsstudiedagar 2020. För att svara upp mot studenternas önskemål om mer tid till kunskapsbedömning utökades närundervisningen med en dag under UK5 för att behandla etik och dilemman i lärarens arbete med kunskapsbedömning mer på djupet. Vidare utökades handledartimmarna i UK7 för att ge mer stöd till studenterna i arbetet med utvecklingsprojektet. Den utökade undervisningstiden har bland annat möjliggjorts genom samläsning med VAL-studenter, vilket ökat studentunderlaget och därmed frigjort mer tid för undervisning.

Vid muntlig uppföljning av VFU1 kursen framkom hösten 2018 att några yrkeslärarstudenter upplevde svårigheter vid genomförandet av undervisningspass under VFU1. De lyfte fram att de behövde mer kompetens för att hantera nyanlända gymnasieelevers språksvårigheter i svenska. I syfte att stödja både yrkeslärarstudenter och lärarlaget i programmet genomförs under våren 2020 fortbildningsdagar, för respektive grupp.

I slutet av varje läsår genomför PUL muntliga **uppföljningar av läsåret som gått med studeranderepresentanter**. Under UK5 genomför PUL även en **del-programuppföljning** och i slutet av UK7 genomförs en **samlad programutvärdering** med studenterna i programmet. Utvärderingarna sker både skriftligt och muntligt. Dessa utvärderingar utgör viktiga komplement till kursutvärderingarna genom att de möjliggör för studenterna att analysera utbildningen som helhet. Utvärderingen från såväl våren 2019 som hösten 2019 visade att studenterna uppfattar programmet som välplanerat och med en fungerande progression.

Återkoppling till relevanta intressenter

Återkoppling av förändringar i kurs och utbildningen i sin helhet sker främst inom de fora där utvärderings- och utvecklingsarbetet bedrivs, studentgrupperna inkluderat. I områdets styrelse (SUV), i yrkesråd och i lärarlaget ges återkoppling direkt till bl.a. lärare arbetslivets representanter och studeranderepresentanter. Resultat från den centrala studentundersökningen publiceras och sprids genom studentkåren till studenterna, och vid seminarier öppna för lärare och studenter. Resultat av alumni-undersökningarna redovisas i Yrkesrådet och i programråd/yrkeslärarlagsmöten. Genomströmningsanalyser återkopplas till representanter i Yrkesråd och vid UV:s-verksamhetsdialoger samt till lärarlaget. De förändringar som genomförts utifrån kursvärderingsresultat återkopplas vid kursintroduktionen till nya studenter och förändringsförslag lämnas till de studentgrupper som gjort utvärderingen.

Återkoppling till avnämare sker genom flera kanaler för samverkan (se Arbetsliv...). I SUV sitter två ordinarie ledamöter och två suppleanter som företrädare för allmänintressen/arbetslivet. Med hjälp av dem sker en kontinuerlig återkoppling till skolverksamheten och såväl skolverksamhetens som akademins perspektiv ligger till grund för beslut och åtgärder för kvalitetsutveckling. Kursmentorernas roll som yrkesverksamma lärare är också viktig för den systematiska återkopplingen. Inom VFU-organisationen ordnas terminsvisa möten med VFU:s samverkanspartners för att följa upp och återkoppla insatser man kommit överens om. UV har även representanter i skolchefsnätverket Öst, vilket möjliggör återkoppling mellan de båda verksamhetsfälten. Vidare sker återkoppling genom LiU Skolsamverkans verksamhet och kontaktnät. En av de lärare som undervisar inom utbildningen är föreståndare för Skolsamverkan vid LiU.

Programmet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid

Utbildningen är organiserad på ett sätt som möjliggör för studenten att få stöd för sitt lärande och genomföra utbildningen på utsatt tid. Bl.a. ges enligt LiU:s och SUV:s riktlinjer flera möjligheter till examination och omexamination, så att kurser kan tas igen utan alltför stort dröjsmål. Kursansvariga ansvarar för att kommunicera vilka examinerande moment som ingår i kursen, vilket också framgår av kursplan, och peka på de studiestöttande insatser som är möjliga att få vid sidan av kursens ordinarie lärandeaktiviteter, såsom språkligt stöd, stöd för studieteknik, (se Studentperspektiv). Studenter med funktionshinder har, efter individuellt beslut av LiU:s koordinator för funktionshinder, bl.a. rätt att få anpassad examination (t.ex. förlängd tid) och möjlighet att ges en alternativ examinationsform. Programmets studievägledare erbjuder alla studenter möjlighet att i samtal diskutera studiesituation och framtida yrkesroll. Studieprestationer och eventuella avbrott följs upp och analyseras bl.a. i lärarlagsmöten, och leder vid behov till åtgärder (se ovan). Individuella studiegångar beslutas, och tillgodoräknanden och valideringar görs av studievägledare i samråd med PUL.

Direktiv för publicering av schema och litteraturlistor har tagits fram för att studenterna i god tid ska få information om kommande kurs. Tider och lokaler finns tillgängliga i det elektroniska schemasystemet TimeEdit. I studiehandledning och vid kursintroduktion ges skriftlig och muntlig information, så att studenterna kan planera sin tid och sina studier. Utbildningens VFU-perioder beskrivs i guider som årligen uppdateras, och som riktas specifikt till respektive grupp; studenter, handledare, kursansvariga och kursmentorer samt kommunernas samordnare. Informationen finns även att tillgå på hemsidan för VFU. Om studenterna har frågor eller upplever behov av stöd under sin VFU finns ett VFU-team som de kan vända sig till. Studenter som inte blir godkända på VFU-kurs får erbjudande om upprättande av en handlingsplan som utformas i samråd mellan studenten och kursansvarig. Väl fungerande information om, och stödstrukturer för, VFU bidrar också till goda förutsättningar för studenten att slutföra utbildningen inom planerad studietid.

För att följa upp genomströmningen i programmet genomför PUL, i samarbete med UV:s controller, genomströmningsanalyser bland annat per årskull, avbrott och studieuppehåll. En analys av studenters genomströmning för antagningskullarna 2011, 2012, 2013 och 2014 visar ett negativt avvikande resultat för kullarna 2012 och 2014 i relation till riksgenomsnittet. Kull 2011 har en positiv avvikelse i relation till riksgenomsnittet. Prestationerna för kullarna 2011–2014 varierar mellan 42%–67%. Analysen över kvarvaro för antagningskull 2015 visar 54% kvarvaro. För kull 2016 är den 53 %. En fördjupad analys visar att många gör avbrott i början av utbildningen, dvs under första terminen. Den totala avbrottsmängden mellan 2011–2019 var ca 30 %. Avbrott och studieuppehåll för antagna 2015 - 2019 är 18%. De studenter som gör avbrott i början av utbildningen uppgår till 6% och de har då tagit 7,5hp. De som gjort avbrott efter 15 hp är 2%. Resterande 10 % har inte tagit några poäng.

Genomströmningsanalyserna redovisas och diskuteras i lärarlaget, yrkesrådet, i UVs budget- och verksamhetsdialoger och i verksamhetsrapporten som presenteras för styrelsen (SUV). Orsakerna till

avhopp och förlängd genomströmningstid per kurs identifieras och vid behov vidtas åtgärder för att skapa förutsättningar för studenten att slutföra utbildningen inom planerad studietid.

De konkreta åtgärder som vidtas för att öka genomströmningen och minska avhopp är följande: vid indikationer från studenten om viljan att ta studieuppehåll eller göra avbrott tar PUL kontakt via mejl eller telefon och diskuterar skälen, om studenten vill tala om dem, alternativa lösningar och möjliga andra åtgärder som återkomst och längre studietid/individuell studiegång. Individuella studieplaner skapas vid behov om och när studenten önskar det. Men, det är studenten som bestämmer vad och hur denne vill göra. PUL har också kontakt med dem som är färdiga med utbildningen men som inte ansökt om examen. Oftast är skälen till avhopp kopplade till sjukdomsfall eller är arbetsrelaterade, dvs studenten kan inte arbeta på den ordinarie arbetspaltens 100 % och studera samtidigt på 50 %. I sådana fall väljer studenten försörjning framför studier och gör ett avbrott. Det är flera studenter som arbetar på sitt ordinarie arbete 80 % och har då en dag i veckan för studier. Dessa studenter använder fritiden för att genomföra studierna. Ytterligare en tredje grupp är de som arbetar 50 % och studerar 50 %. Dessa studenter brukar inte göra avbrott om det inte handlar om sjukdom.

Vid återkommande genomströmningsanalyser per kurs har vi identifierat att UK2 har haft lite lägre examensinlämningsfrekvens till ordinarie tentamenstillfällen än andra kurser. I UK2 krävs en längre akademiskt skriven text vilket kan vara en stötesten för några studenter. Under hela termin 1 (UK1 och UK2) har insatser utformats för att introducera och stödja studenterna i det akademiska skrivandet. Bland annat ges återkoppling på inlämnade texter för att utveckla studenternas akademiska skrivande. För att hantera den genomströmningsproblematik som identifierats i UK2 har flera åtgärder vidtagits. Kraven vid examination kvarstår, men mängden skriven text har reducerats samtidigt om ett extra tillfälle för individuell handledning har införts för de som önskar det. Åtgärderna har medfört en bättre genomströmning och studenterna som har nyttjat den extra handledningen har uttryckt att den är mycket uppskattad. Åtgärderna permanenteras därför i kursen och vi ser även över möjligheten att utöka det individuella stödet ytterligare.

Studentperspektiv

Bedömningsgrund:

Studenten ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Studenternas individuella perspektiv på utbildningen tas tillvara i samtliga kurser genom LiU:s digitala kursvärderingssystem Evaluate och genom formativa utvärderingar som ofta genomförs under kursens gång. Bland annat genomförs muntliga utvärderingar under närundervisningsdagarna. En muntlig och skriftlig delprogramupputvärdering genomförs i slutet av UK5 och en programutvärdering görs i UK7. Resultaten redovisas i nästkommande lärarlags- och yrkesrådsmöte och utgör på så sätt grund för

utvecklingen av programmets kurser. (se Uppföljning, åtgärder, återkoppling för fler exempel på utvärderingar som genomförs och åtgärder som vidtas mot bakgrund av studenternas perspektiv).

Yrkeslärarstudenternas perspektiv tillvaratas även specifikt inför den verksamhetsförlagda utbildningen. Studenterna lämnar önskemål om VFU-placering till VFU-koordinator som sedan kontrollerar skolan och handledarens kompetens. Yrkeslärarutbildningen organiserar, tillsammans med KPU-utbildningen, möjligheter att genomföra VFU på andra tider än vad som står i en normal studiegång, vilket kan behövas till exempel i samband med sjukdom. Denna flexibilitet är administrativt tungrodd men underlättar för studenten att göra egna underbyggda val utifrån intressen och praktiska möjligheter, läget på arbetsmarknaden och den egna arbets- och studiesituationen.

Ytterligare ett sätt att tillvarata studenters perspektiv är genom studentrepresentation i forum som på olika sätt arbetar med Yrkeslärarutbildningens utveckling. Samtliga lärarutbildningar vid LiU har planerats och organiserats med utgångspunkten att studenterna ska vara *representerade* i de organ som arbetar med kvalitetssäkring och utveckling. Tre studeranderepresentanter, utsedda av studentkåren, ingår i Styrelsen för utbildningsvetenskap (SUV). De är härigenom delaktiga i styrning av, och beslut kring, områdets alla lärarutbildningar. För att verka för att studeranderepresentanterna ska ta aktiv del i styrelsens arbete träffar dekanus dem inför varje sammanträde i ett förmöte där dagordning och handlingar går igenom och diskuteras. För att vidare främja studenternas delaktighet och inflytande lämnar Utbildningsvetenskap ekonomiskt bidrag till kärverksamhet där studenter ersätts för sitt arbete med utbildningsbevakning och utbildningsutveckling. Studeranderepresentanter ingår även i Yrkesrådet och studeranderepresentanter har också en viktig roll i UV:s kvalitetssäkringsprocess (se Uppföljning, åtgärder, återkoppling).

Genom att systematiska utvärderingar införts efter varje kurs och specifikt efter UK5 (delprogramutvärdering) och UK7 (programutvärdering) säkerställs att studenternas individuella perspektiv på utbildningens innehåll och genomförande efterfrågas. Genom att utvärderingarna behandlas i Yrkesrådet och Yrkeslärarlaget säkerställs att utvärderingarna ligger till grund för det utvecklingsarbete som utformas i programmet. Att studeranderepresentanter ingår i dessa forum, samt i Styrelsen för utbildningsvetenskap, stärker studerandeperspektivet i utbildningen och säkerställer att studenter kan ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.

Utvecklingsområden

Kursutvärderingar är viktiga verktyg för såväl studentinflytande som utveckling av utbildningen. Analysen ovan visar att Yrkeslärarutbildningen vid LiU erbjuder breda möjligheter till studenters inflytande. Svansfrekvensen på digitala kursutvärderingar är dock en utmaning överlag och behöver alltid förbättras. Efter varje kurs får registrerade studenter i kursen besvara en digital enkät genom LiU:s kursutvärderingssystem Evaluate där kursens genomförande i relation till kursmål utvärderas. Svansfrekvensen skiftar dock stort (26%-68%), vilket försvårar välunderbyggda åtgärdsbeslut. Studentkåren vid LiU arbetar med att upplysa studenterna om vikten av att svara på enkäterna i Evaluate. Under programmets kurser kommer även mer information införas till studenterna om värdet av Evaluate-utvärderingarna för att påverka sin utbildning. Syftet med åtgärden är att öka svansfrekvensen och ge ännu bättre underlag för kursernas utvecklingsarbete.

Denna ovan beskrivna representationsmodellen är en styrka för att säkerställa att ett studentperspektiv inte enbart genomsyrar de systematiska utvärderingar som genomförs, utan även tillvaratas i de fora som arbetar med att utforma åtgärder mot bakgrund av identifierade utvecklingsområden. En svaghet uppstår i de fall det är svårt att rekrytera studeranderepresentanter till de olika råden. Yrkeslärarutbildningen arbetar, liksom många andra program, tillsammans med studentkåren för att informera om och öka

intresset för uppdraget. För att introducera studeranderepresentanterna i sitt uppdrag har en årlig utbildning utformats för samtliga studeranderepresentanter vid LiU. Där tas bl.a. följande upp; formellt och informellt studentinflytande; lag, styrdokument och regelverk; LiU:s och UV:s organisation; rättigheter och skyldigheter; utbildnings- och kursfinansiering. PUL träffar även representanterna inom Yrkeslärarutbildningen årligen för att diskutera och stämma av uppdraget och besvara eventuella frågor.

Arbetsliv och samverkan

Bedömningsgrund:

Utbildningen är utformad och genomförs på sådant sätt att den är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Yrkeslärarutbildningen har formats med fokus på att utbildningen ska vara användbar och förbereda studenterna för arbetslivet, vilket kommer till uttryck i kursplanerna och exemplifieras under målluppfyllelseavsnittet. Nedan redovisas exempel på hur utbildningen har utformats med fokus på arbetsliv och samverkan.

Verksamhetsförlagd utbildning som förberedelse för arbetslivet

VFU utgör en viktig del i utbildningen för att säkerställa att utbildningen är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. VFU förutsätter en genuin samverkan mellan universitetet och skolhuvudmännen i regionen och UV samverkar med kommunala och fristående enheter i 19 kommuner. Denna samverkan har genererat en tillgänglig och relativt stabil handledarresurs inom Yrkeslärarutbildningen. I gällande VFU-avtal finns tydliga kvalitetskrav framskrivna, såsom behöriga handledare i rätt yrkesområde och yrkesämne.

Yrkeslärarutbildningen vid LiU har tre VFU-perioder (termin 3, 4 och 6) som varvas med UK-kurser för att successivt utveckla studenternas beredskap att möta arbetslivet. För att studenten ska möta undervisningspraktiken och skolans verklighet på ett välgrundat och motiverat sätt genomförs den första VFU-period under utbildningens tredje termin. De tre VFU-perioderna har utformats för att öva och pröva studentens förmåga att möta förändringar i arbetslivet. Bland annat övar och prövas studenten på att planera, genomföra och följa upp undervisning i sitt yrkesämne/sina yrkesämnen och att anpassa den till elevers skilda förutsättningar. Studenten övar och prövas på att kommunicera med elever i olika sammanhang, etablera relationer och utöva ledarskap, samt på att ta emot konstruktiv kritik och utveckla den pedagogiska verksamheten och den egna professionen. Hur väl utbildningen förbereder studenterna för arbetslivet utvärderas bland annat i den muntliga del-programutvärderingen i UK5. I utvärderingen uttrycker studenterna att de uppskattar programmets upplägg med tre kurser som förbereder dem för VFU1. För att öka studenternas möjlighet att möta förändringar i samhället erbjuds de att göra en del av VFU3 utomlands. Ständigt utvecklingsarbete pågår kring detta och för närvarande prioriteras att justera kursplaner för utlands-VFU och hitta ytterligare samarbetspartners för VFU i bl.a. Kenya, USA, Finland och Indien.

Kursmentorers som professions- och arbetslivsrepresentanter

I syfte att säkerställa professions- och arbetslivsanknytningen inom lärarutbildningarna har LiU infört funktionen kursmentorer. Kursmentorerna är aktiva yrkeslärare med särskilt uppdrag vid LiU att medverka i planering, genomförande och uppföljning av UK- och VFU-kurser inom Yrkeslärarutbildningen. Kursmentorerna bidrar med autentiska och aktuella exempel där elevhänsyn, konkret undervisningsmaterial och metoder diskuteras och prövas. I UK-kurserna exemplifierar och diskuterar de bl.a. val av ämnesstoff, aktuella läromedel, didaktiska och metodiska överväganden samt bedömning och uppföljning med studenterna. Kursmentorerna ger även praktisknära exempel på specialpedagogiska dilemman och på kunskapsbedömning samt diskuterar vikten av tolerans, solidaritet och miljömedvetenhet. En av kursmentorerna utnämndes till "Årets yrkeslärare 2019" av organisationen World Skills Sweden. Ytterligare en kursmentor kommer att rekryteras till augusti 2020. Kursmentorerna blir genom sin roll i kurserna en länk mellan skola och universitet och en garant för såväl praktisknära samverkan som konkret yrkesförberedelse.

Beredskap för ett föränderligt samhälle och arbetsliv

Utbildningen anpassas kontinuerligt efter förändringar i samhället och i skolverksamheten. Exempelvis görs satsningar på digital teknik för att möta de krav som digitaliseringen av samhället och utbildningsväsendet ställer. Redan under utbildningens första veckor får studenterna introduktion i de digitala stödsystem som finns vid LiU. Alla kurser använder lärplattformen LISAM där kursinformation ges, gruppaktiviteter redovisas, kursuppgifter och examinationer lämnas in och där återkoppling ges. Datasalar och ALC-sal används framför allt i UK3, dels som stöd för studentens lärande, dels som introduktion till användning av dem i lärarbetet. I UK3 diskuteras skolans digitalisering med hjälp av analys av litteratur, digitala seminarium och föreläsning med exempel från skolan. I UK4 diskuteras samverkan mellan skola och arbetsplats avseende det arbetsplatsförlagda lärandet. Vidare behandlas bl a nätmobbning i UK6 och studenten får därigenom beredskap för hur digitalisering används i barns och ungdomars sociala samspel.

Anpassningen till ett föränderligt samhälle och arbetsliv belyses också genom att etnicitet och mångkulturalitet behandlas inom UK-kurserna. I UK6 behandlas utbildningssociologiska frågor om hur utbildningssystem hanterar mångfald med hänseende till kategorier som klass, genus och etnicitet, och i UK2 och UK6 diskuteras sådana aspekter i relation till undervisning, lärarens uppdrag, elevens lärande och grupprocesser. I UK6 hålls gemensamma föreläsningar och seminarier med studenter från Kompletterande pedagogisk utbildning (KPU) och Vidareutbildning av lärare (VAL) där studenterna får insikt i andra delar av skolsystemet och diskuterar sin egen och andra professioners uppdrag i relation till elever med behov av stöd.

Studentens färdighet och förmåga examineras slutligen i den avslutande VFU:n där studenten tar helhetsansvar för planering, genomförande och utvärdering av undervisningen, samt anpassar och problematiserar det egna ledarskapet.

Samverkan med verksamheter i relation till studenternas kommande lärarbete

För att säkerställa en välfungerande samverkan mellan lärosätet och skolverksamhet har LiU inrättat LiU Skolsamverkan. Föreståndaren, som också undervisar på yrkeslärarprogrammet, är knuten till UV och träffar regelbundet representanter från kommuner och fristående enheter för att diskutera gemensamma frågor och satsningar. Samverkan med det omgivande samhället sker även genom specifika råd och nätverk.

Genom Yrkesrådet sker en gedigen, kontinuerlig och nära samverkan med det omgivande samhälle. Yrkesrådet består av lärar-, studerande-, och arbetslivsrepresentanter från regionen. I yrkesrådet diskuteras kvalitet och utveckling av programmet med särskilt fokus på professionsanknytningen.

Två gånger per år sker samverkan med andra lärosäten i ett s k Nationellt PUL-nätverk för yrkeslärarutbildning. Nätverket syftar till att utveckla likvärdighet inom utbildningarna och diskutera gemensamma utmaningar, hitta gemensamma lösningar på identifierade utmaningar och diskutera nya anvisningar.

Institutionen IBL bidrar till samverkan med det omgivande samhället bland annat genom fortbildningsinsatser och projekt. Ett aktuellt projekt som några av studerandegrupperna kan välja att bli involverade i under 2020 är ett skolverksprojekt om utprövning av kartläggningsmaterial av nyanlända elevers yrkeskunnande. I projektet skapas nationellt kartläggningsunderlag av nyanlända elevers yrkeskunnande, i enlighet med 17 kap. 14 a § i skollagen. Ett stort antal gymnasieskolor, KomVux och kommunernas mottagningsenheter/center deltar i utprövningarna och engageras därför i genomförandet av projektet.

För studenterna sker samverkan med arbetslivet och skolverksamheten framförallt genom den verksamhetsförlagda utbildningen och de fältuppgifter som utförs kontinuerligt under utbildningen. För vissa studenter (14 av 43 i kull 2019) sker en kontinuerlig samverkan med arbetslivet då de redan arbetar som obehöriga lärare i skolorna. Dessa studenters erfarenheter tillvaratas i utbildningen bland annat under seminariediskussioner.

Att tillvarata alumners erfarenheter av utbildningen i relation till den skolvardag de verkar i är viktigt för att säkerställa utbildningens användbarhet. Vart tredje år genomförs därför en digital yrkesläraralumnundersökning. Alumundersökningen redovisas bland annat för yrkesrådet som använder resultatet som underlag för utvecklingen av programmet. Alumnverksamheten kommer att vidareutvecklas genom Nationellt PUL-nätverk för yrkeslärarutbildning. Det nationella PUL-nätverket planerar att införa lärosätsgemensamma alumnidagar. På så sätt skapas en arena för ett bredare erfarenhets-, informations- och yrkesdidaktiskt utbyte bland yrkeslärarna i landet, vilket förhoppningsvis kommer bidra positivt till utvecklingen av yrkeslärarutbildningen i Sverige.